

Statusrapport
Retssikkerhed 2024

Statusrapport - Retssikkerhed 2024

© Justitia og forfatterne, 20224

Justitia - Danmarks uafhængige juridiske tænketank

Vesterbrogade 69D, 1. sal. th. 1620 København

www.justitia-int.org

info@justitia-int.org

Justitia er Danmarks eneste juridiske tænketank, der alene har fokus på retssikkerhed og frihedsrettigheder. Justitias formål er gennem analyser af høj faglig kvalitet og fremsættelse af konkrete juridiske løsningsforslag at påvirke den offentlige og politiske dagsorden med henblik på at fremme en politisk kultur, hvor disse værdier nyder den nødvendige respekt.

Justitias publikationer kan frit citeres med tydelig kildeangivelse.

Rapporten er blevet til med støtte fra Dreyers Fond

DREYERSFOND

Indhold

1	Forord	3
2	Retten til databeskyttelse	5
2.1	De nye logningsregler er nu trådt i kraft	5
2.2	Politiets brug af krops- og hjelmskameraer skal udbredes	6
2.3	Chromebook-sagen	7
2.4	Udbetaling Danmarks brug af AI-værktøjer	7
2.5	Ansigtsgenkendelsesteknologi – behov for regulering af politiets anvendelse	8
2.6	Skats anvendelse af kunstig intelligens til kontrol af skattebetaling	10
3	Retten til privat- og familieliv	11
3.1	Et 6-årigt indrejseforbud svarede de facto til et permanent indrejseforbud	11
3.2	Ikke krav på udlevering eller destruktion af arkiverede dagsbogskopier	11
3.3	Danmark fik medhold i sag om tiggeri	12
3.4	Danish International Adoption overdrager opgaverne til staten.	12
4	Retten til retfærdig rettergang	14
4.1	Afbureaukratiseringen ved domstolene svækker borgernes retssikkerhed	14
4.2	Lovforberedende udvalg om retshjælp og fri proces nedlægges	15
4.3	Tilskud til retshjælp på grønlandsk til grønlændere i Danmark	16
4.4	Faldende antal advokater med møderet for landsret og Højesteret	16
4.5	Danmark dømt for myndighedssvigt i voldtægtssag	17
4.6	Ulovligt at optage telefonsamtaler mellem indsat og advokatfuldmægtig	18
4.7	Muligheden for tilståelsesrabat udvides	18
5	Forbuddet mod tortur, umenneskelig og nedværdigende behandling eller straf	20
5.1	Europarådets Komité for Torturforebyggelse kritiserer forhold i Danmark	20
5.2	Selvstændig kriminalisering af krigsforbrydelser og tortur mv.	21
5.3	Den danske stat er blevet stævnet i spiralsagen	22
6	Retten til informations- og ytringsfrihed	23
6.1	Status på koranlov	23
6.2	Aftale skal bekæmpe antisemitisme i Danmark	23
6.3	Offentlighedslovens regler om aktindsigt i de politiske processer skal revideres	25
6.4	Ny lov om flagning vedtaget	26
6.5	Dukkesagen – domfældelse i Landsretten	26
6.6	Omfanget af selvcensur blandt befolkningen i Danmark	27
6.7	Sindelagssamtaler ved Folketingets Indfødsretsudvalg	28
7	Retssikkerhed på socialområdet	30
7.1	Dansk barn skulle evakueres med sin mor fra Roj-lejren i Syrien	30

7.2	Danmarks parallelsamfundslovgivning er blevet forelagt EU-Domstolen	30
7.3	Lever kommunerne op til deres vejledningspligt?	31
7.4	Kravene til kommunernes behandling af danmarkskortet lempes	32
7.5	Ombudsmanden: Pligt til at foretage et konkret skøn efter servicelovens § 102	32
7.6	FN's Handicapkomité kritiserer forhold i Danmark	33
7.7	Ny hovedlov på ældreområdet på vej	34
8	Efterretningstjenesterne	37
8.1	Ændringslov skal styrke tilsynet med efterretningstjenesterne	37
9	Retssikkerhed på straffelovsområdet	39
9.1	Forsøgsordning med elektronisk kontrol som supplement til opholdsforbud	39
9.2	Tiltag i bandepakke IV har karakter af strafferetlige vildskud	40
9.3	Initiativer til bekæmpelse af krænkende materiale	40
9.4	Forbuddet mod videreførelse af forbudte foreninger udvides	41
9.5	Hemmelige lydoptagelser kunne indgå som bevis i straffesag	41
9.6	Genetisk slægtsskabsforskning – nyt efterforskningsmiddel på vej?	42
10	Retssikkerhed på erhvervsområdet	43
10.1	Elbit-sagen skal undersøges igen	43
11	Lovkvalitet	44
11.1	Vurderingsstyrelsen udtaler sig igen om de foreløbige ejendomsvurderinger	44
11.2	Udfordringer i lovgivningsprocessen	46

1 Forord

Danmark er fortsat blandt de lande i verden med den stærkeste beskyttelse af fundamentale rettigheder. Dette afspejles i, at Danmark stadig scorer højt på internationale indeks, herunder en score på 97/100 i Freedom Houses seneste opgørelse for 2024, dog overgået af Canada, Norge, Sverige, New Zealand og Finland, hvor sidstnævnte i år ligger nummer 1 på listen.¹ På trods af den stadig høje placering, ser vi i år en udvikling, hvor hensynet til retssikkerhed og grundlæggende frihedsrettigheder ofte tilsidesættes til fordel for hensynet til sikkerhed, tryk-
hed, kontrol og effektivitet.

I løbet af 2024 har der således både været positive fremskridt og bekymrende tendenser inden for retssikkerheden. Dog med en klar overvægt af negative historier. På den positive side er der blandt andet sket forbedringer i adgangen til retshjælp for grønlandere i Danmark, og en ny reform af offentlighedsloven er under overvejelse for at sikre større gennemsigtighed i de politiske beslutningsprocesser.

2024 har imidlertid også været præget af flere alvorlige tilbageslag for retssikkerheden. Ændringer i domstolssystemet, herunder udvidet brug af udeblivelsesdomme, indskrænkning af ankemuligheder og begrænsninger i mulighederne for advokatbistand i mindre sager, rejser spørgsmål om, hvorvidt alle borgere har lige adgang til at gøre deres ret gældende. Selvom omstruktureringen har til formål at nedbringe sagsbehandlingstiden ved domstolene skaber det stadig bekymring for, at særligt sårbare grupper kan blive negativt påvirket af disse reformer.

Samtidig har vi set en bekymrende udvikling i brugen af teknologi til overvågning. Udbetaling Danmarks omfattende brug af kunstig intelligens til at overvåge hovedparten af befolkningen rejser vigtige spørgsmål om proportionalitet, privatliv og retssikkerhed. Det samme gør sig gældende for de mange tiltag i den nyeste bandepakke, som har karakter af det som Justitia betegner som "strafferetlige vildskud", idet de pålægger dømte personer andre følger af strafbare forhold end almindelig straf, hvilket er problematisk ud fra principperne om forudsigelighed, proportionalitet og legalitet.

Også ytringsfriheden er blevet udfordret i løbet af året, hvor særligt den såkaldte antisemitismelov har givet anledning til overvejelser om, hvordan man bedst imødegår den bekymrende stigning i antallet af antisemitiske hændelser. Initiativerne omfatter bl.a. skærpede straffe for hadforbrydelser samt fjernelse af kravet om forudgående retskendelse ved fjernelse af

---

¹ Freedom House: "Countries and Territories: Freedom in the World Scores." Freedom House, tilgået 19. december 2024. <https://freedomhouse.org/countries/freedom-world/scores?>

terrorrelateret online indhold. Selvom tiltagene har til formål at styrke beskyttelsen af udsatte grupper, ser vi endnu en gang indskrænkninger på ytringsfrihedsområdet.

En anden markant udvikling er den stigende brug af avancerede teknologier ved retshåndhævelse og i den offentlige forvaltning. Politiets indførelse af ansigtsgenkendelse og Skattestyrelsens anvendelse af AI til kontrol af skattebetaling er eksempler på værktøjer, der potentielt kan effektivisere sagsbehandlingen, men som samtidig risikerer at underminere grundlæggende rettigheder, hvis der ikke sættes klare juridiske og etiske rammer.

2024 har tydeliggjort behovet for højere kvalitet i lovgivningsprocessen. Justitias rapport *'Udfordringer i lovgivningsprocessen'*, som blev offentliggjort i sommeren 2024, satte gang i en vigtig debat om, hvordan lovgivningsarbejdet kan forbedres. Rapporten identificerede en række bekymrende tendenser, herunder korte høringsfrister, tidsmangel, hastebehandlinger, manglende konsekvensanalyser og utilstrækkelige ressourcer. Denne udvikling risikerer over tid at underminere de nødvendige forudsætninger for en velfungerende lovgivningsproces. I år har vi set flere konkrete eksempler på, hvordan konsekvenserne af lav lovkvalitet bliver tydelige, blandt andet i forbindelse med ejendomsvurderingssystemet.

2024 har således været et år med store udfordringer for retssikkerhed og grundlæggende rettigheder i Danmark. Det er netop i sådanne perioder, at retsstaten og respekten for borgernes grundlæggende rettigheder skal stå deres test. Når samfundet udfordres, er det afgørende, at vi ikke går på kompromis med de principper, der ligger til grund for vores retsstat.

Om rapporten

Denne statusrapport indeholder en kort gennemgang af udvalgte lovforslag og andre regeringsinitiativer, domme, rapporter og begivenheder, der i løbet af 2024 har haft betydning for udviklingen i beskyttelsen af grundlæggende retsstatsprincipper og menneskerettigheder i Danmark. Rapporten vedrører alene udvalgte retsområder, og skal ikke opfattes som udtryk for en udtømmende eller fuldstændigt dækkende gennemgang af samtlige relevante tiltag.

Samtidig fokuserer rapporten på Justitias kernearbejdsområde, og medtager derfor alene tiltag og begivenheder, som har betydning for frihedsrettigheder, grundlæggende menneskerettigheder, retsstatslige principper samt borgeres og virksomheders retssikkerhed. Rapporten indeholder ikke fuldstændige juridiske analyser af de udvalgte områder og begivenheder, men i det omfang Justitia har udgivet en rapport om emnet, vil hovedkonklusionerne fremgå. Justitias analyser og høringssvar kan læses i deres helhed på Justitias hjemmeside.²

Redaktionen er afsluttet den 19. december 2024.

---

² Justitia: <https://justitia-int.org>

2 Retten til databeskyttelse

2.1 De nye logningsregler er nu trådt i kraft

De nye regler om logning af teletrafik, som Justitia nævner i sin statusrapport fra 2023,³ trådte i kraft den 1. juli 2024.⁴ Ændringerne blev indført for at bringe national lovgivning i overensstemmelse med EU-Domstolens dom af 5. april 2022 i sag nr. C-140/20 (Commissioner of An Garda Síochána m.fl.).

Ændringerne begrænser politiets adgang til teletrafik, som registreres efter retsplejelovens bestemmelser om generel og udifferentieret logning, således at politiet fremover kun kan få adgang til disse oplysninger, hvis det sker med henblik på efterforskning af forsætlige overtrædelser af straffelovens kapitel 12 (Forbrydelser mod statens selvstændighed) eller kapitel 13 (Forbrydelser mod statsforfatningen og øverste statsmyndigheder mv.).⁵

Politiet kan dog fortsat få adgang til oplysninger, som teleudbydere registrerer på andet grundlag (målrettet logning ved grov kriminalitet eller hastesikring). Målrettet personbestemt og geografisk logning med det formål at efterforske grov kriminalitet er således fortsat muligt, men kan ikke få karakter af generel og udifferentieret logning ved f.eks. at blive så geografisk omfattende at indgrebet får systematisk karakter. Derudover er der fortsat mulighed for at påbyde hastesikring. Efter bestemmelsen herom i retsplejeloven kan politiet således som led i en efterforskning påbyde udbydere at foretage hastesikring af elektroniske data, der vurderes at have betydning som bevismateriale i lovovertrædelser, der kan straffes med fængsel i 3 år eller derover. Begrebet 'elektroniske data' er bredere end 'teletrafik', og derfor mere indgribende. Det er politiet, der påbyder hastesikring, men politiet har kun adgang til data efter en dommerkendelse.

Flere høringsparter peger på proportionalitetsudfordringer vedrørende adgangen til målrettet logning ved grov kriminalitet og hastesikringer samt udfordringer i forhold til periodeudstrækningen på ét år for generel og udifferentieret logning som led i terrorbekæmpelse, som kan få en langvarig og dermed mere systematisk og permanent karakter. Endelig vurderes det af høringsparter at være problematisk, at det er justitsministeren i forhandling med erhvervsministeren (og ikke f.eks. Folketinget), der kan forlægge et påbud om generel og udifferentieret logning med et år ad gangen.⁶

---

³ Se nærmere herom i [Statusrapport 2023](#), s. 6

⁴ Lovforslag som vedtaget L 148 af 4. juni 2024 om forslag til lov om ændring af retsplejeloven (Ændring af reglerne og udlevering af oplysninger om teletrafik, reglerne om genoptagelse af straffesager m.v.)

⁵ Lovforslag som fremsat L 148 af 2. april 2024 om ændring af retsplejeloven (Ændring af reglerne om hastesikring og udlevering af oplysninger om teletrafik, reglerne om genoptagelse af straffesager m.v.)

⁶ Ingeniørforeningen IDA: [Svar på høring over udkast til forslag til lov om ændring af retsplejeloven \(ændring af reglerne om hastesikring og udlevering af oplysninger om teletrafik samt reglerne om genoptagelse af straffesager mv.\) \(FT: 22. januar 2024\)](#), side 14.

Det fremgår af lovbemærkningerne, at Justitsministeriet inddrager en "procesrisiko" i sin fortolkning, som skal ses i lyset af, at der løbende verserer sager ved EU-Domstolen om logning af teletrafik.⁷

Samlet set kritiseres de nye logningsregler for fortsat at krænke borgernes ret til privatliv.⁸

Foreningen mod Ulovlig Logning forsøgte derfor også at indbringe en sag vedrørende de danske logningsregler for Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol (EMD), idet de finder, at reglerne er i strid med retten til privatliv i artikel 8 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention (EMRK). Den 5. september 2024 afviste Domstolen imidlertid at behandle sagen under henvisning til, at klager ikke havde udtømt nationale retsmidler, idet klagers krav bl.a. var formuleret for abstrakt og i generelle vendinger.⁹

2.2 Politiets brug af krops- og hjelmkameraer skal udbredes

Den 29. februar 2024 fremsatte Folketinget et beslutningsforslag om anvendelse af kropskameraer i politiet og deling af optagelser med offentligheden. Forslaget pålægger regeringen at fremsætte et lovforslag om kropskameraer i politiet inden udgangen af folketingsåret¹⁰.

I forlængelse af dette offentliggjorde Rigspolitiet den 22. marts 2024, at fem politikredse (Sydøstjyllands Politi, Midt- og Vestjyllands Politi, Syd- og Sønderjyllands Politi, Fyns Politi samt Københavns Vestegns Politi) vil implementere brugen af krops- og hjelmkameraer i udvalgte operationer.¹¹ Beslutningen er en videreførelse af et pilotprojekt fra 2021 i Københavns Politi¹² og vil blive tilpasset efter behov og retningslinjer i de enkelte politikredse. Fra medio 2024 har en mere systematisk brug af kameraerne i de fem politikredse fundet sted, som vil blive delt med alle politikredse, samt indgå i Rigspolitiets retningslinjer for brugen af krops- og hjelmkameraer.¹³

I beretningen fra Retsudvalget den 23. maj 2024, fremgår det, at udvalget har noteret sig politiets igangværende indsats for at systematisere brugen af kropskamera i operative sammenhænge. Justitsministeren har anmodet Rigspolitiet om løbende at rapportere om de erfaringer, der bliver gjort, og flertallet i Retsudvalget følger udviklingen tæt med henblik på at udbrede

---

⁷ Lovforslag som fremsat nr. 148 af 2. april 2024, Almindelige bemærkninger, pkt. 2.3.

⁸ Folketingstidende: [Samlede høringsvar](#), besøgt den 18. december 2024

⁹ [EMD's afgørelse af 2. juli 2024, Association against Illegal Surveillance v. Danmark nr. 37050/22.](#)

¹⁰ Forslag til folketingsbeslutning som fremsat BSF nr. 134 af 29. februar 2024 om anvendelse af kropskameraer i politiet og deling af optagelser med offentligheden.

¹¹ Politi: [Politiet styrker brugen af kropskameraer i udvalgte operative opgaver \(Politi, 22. marts 2024\)](#), besøgt den 18. december 2024.

¹² FT 2022-23 (2. samling) REU sp. 1388

¹³ Politi: [Politiet styrker brugen af kropskameraer i udvalgte operative opgaver \(Politi, 22. marts 2024\)](#), besøgt den 18. december 2024.

brugen af krops- og hjelmskameraer, når de fornødne erfaringer er indsamlet inden for de næste kalenderår.¹⁴

2.3 Chromebook-sagen

Chromebook-sagen startede i 2019 med en forældres klage til Datatilsynet om, at vedkommendes barn havde oprettet en YouTube-konto hvorudfra mange personoplysninger var frit tilgængelige, såsom navn og skoleklasse.¹⁵ Denne klage har medført, at fra det første påbud mod Helsingør Kommune blev givet den 8. september 2022, er der i perioden frem til den 24. oktober 2022 blevet givet påbud til yderligere 52 kommuner.

Påbuddet skyldes, at kommunerne ikke har lykkedes med at sikre sig, at IT-tjenesten virker i overensstemmelse med databeskyttelsesreglerne. Sagen har især relevans for anskaffelse og brug af andre cloudservices.¹⁶

Datatilsynet har den 30. januar 2024 truffet afgørelse i sagen om brugen af Google Workspace i skoler. Folkeskolernes brug af Google Workspace-programmer og Chromebook-computere i undervisningen var ifølge Datatilsynet ulovlig.¹⁷

Kommunernes Landsforening (KL) reagerede ved at få ændret kontrakten med Google, som har forpligtet sig til ikke at behandle data til de formål, som Datatilsynet vurderer, at der ikke er hjemmel til i dansk lovgivning.¹⁸

Herefter har Datatilsynet den 10. juli 2024 offentliggjort, at de har vurderet, at kommunerne nu opfylder det påbud, som tilsynet meddelte dem i januar 2024, eftersom de ikke længere videregiver personoplysninger til formål, der ikke er hjemmel til.¹⁹

2.4 Udbetaling Danmarks brug af AI-værktøjer

DM Akademikerbladet kunne via aktindsigt påvise, at Udbetaling Danmark ved brug af AI-værktøjer overvåger flertallet af pensionister i Danmark. Det sker bl.a. ved brug af CPR-registret, BBR-registret, R75 (årsopgørelsen) samt data fra Regionerne. I aktindsigten oplyser Udbetaling Danmark, at tal fra den 26. april 2024 viser, at 1.090.500 pensionsmodtagere blev

---

¹⁴ Beretning BRB nr. 134 af 23. maj 2024 over Forslag til folketingsbeslutning om anvendelse af kropskameraer i politiet og deling af optagelser med offentligheden.

¹⁵ Horten: [Chromebook-sagen: Fem vigtige pointer om cloudtjenester. \(Horten, april, 2022\)](#), besøgt den 25. oktober 2024.

¹⁶ Datatilsynet: [Chromebook-sagen relevans for andre organisationer og cloudservices \(Datatilsynet, 28. februar 2024\)](#), besøgt den 25. oktober 2024

¹⁷ Privateskoler: [Datatilsynet har truffet afgørelse i Chromebook-sagen \(Privateskoler, 1. februar 2024\)](#), besøgt d. 19. december.

¹⁸ Skolemonitor: [KL bekræfter Chromebook-aftale: Google har forpligtet sig til ikke at behandle data \(Skolemonitor, 19. december 2024\)](#), besøgt den 23. december 2024.

¹⁹ Datatilsynet: [Chromebook-sagen: Kommunerne efterlever Datatilsynets seneste påbud \(Datatilsynet, 10. juli 2024\)](#), besøgt den 19. december 2024.

samkøret i AI-kontrol. Flere var kritiske overfor denne praksis fra Udbetaling Danmark, og bl.a. Justitias direktør Birgitte Arent Eiriksson udtalte: "Man overvåger stort set alle på en social ydelse uden samtykke eller konkret anledning, og man finder ganske få tilfælde af fejl og snyd. Det er svært at se, at det opfylder kravet om proportionalitet."²⁰

AI-forordningen trådte i kraft den 1. august 2004 i alle EU-lande. AI-forordningen er opbygget med en såkaldt 'risikobaseret tilgang'.²¹ Det betyder, at reglerne for kunstig intelligens er baseret på, hvor stor risiko systemet udgør. Forordningen er delt op i fire risikokategorier. Risikokategorierne er minimal/ingen risiko, begrænset risiko, højrisiko og forbudte AI-systemer.

På trods af AI-forordningen opstår der stadig problemer ved brug af AI. Amnesty International har blandt andet i en rapport fra 2024 kritiseret Udbetaling Danmarks brug af AI og generel overvågning af halvdelen af den voksne danske befolkning, som får støtte af staten.²²

Udbetaling Danmarks overvågning af borgere på offentlig støtte er imidlertid ikke en ny observation. Justitia skrev allerede i 2015²³ og 2019²⁴ dybdegående rapporter om Udbetaling Danmarks systematiske overvågning. I sin seneste rapport udtrykte Justitia bekymring om, hvordan den fremtidige brug af AI kunne forværre den allerede problematiske situation. Det ses i følgende afsnit fra rapporten:

*"Der er fortsat behov for at værne om borgernes grundlæggende ret til privatliv og beskyttelse af personoplysninger. Det gælder ikke mindst i denne tid, hvor nye teknologier løbende byder sig til med effektive digitale kontrolforanstaltninger og anvendelse af **kunstig intelligens**, som gennem datasamkøring kan lave intense profileringer af borgerne med henblik på at forudsige deres adfærd. Næste skridt kunne således meget vel være egentlig profilering af borgerne med henblik på at forudsige, hvem der i fremtiden vil forsøge at snyde med sociale ydelser. [...]."*²⁵

2.5 Ansigtsgenkendelsesteknologi – behov for regulering af politiets anvendelse

Meget tyder på, at regeringen ønsker at udvide politiets anvendelse af ansigtsgenkendelsesteknologi, men det kan ifølge Justitia være i strid med vores grundlæggende rettigheder, hvis politiet med de nuværende regler begynder at anvende ansigtsgenkendelsesteknologi til

---

²⁰ DM Akademikerbladet: [Aktindsigt: Statens AI-overvågning af 1,2 mio. Fældede 36 pensionister \(DM, 30. oktober 2024\)](#), besøgt den 18. december 2024.

³⁰ Digitaliseringsstyrelsen: [Reglerne i AI-forordningen \(Digitaliseringsstyrelsen, u.å.\)](#), besøgt den 19. december 2024.

²² Amnesty International: [CODED INJUSTICE SURVEILLANCE AND DISCRIMINATION IN DENMARK'S AUTOMATED WELFARE STATE \(Amnesty, 2024\)](#), besøgt den 19. December 2024, s. 18.

²³ Jacob Mchangama: [Analyse: "Udbetaling Danmark – En trussel mod privatlivets fred og retten til databeskyttelse" \(Justitia: 4. februar 2015\)](#), besøgt den 23. december 2024.

²⁴ Justitia: [Analyse: UDBETALING DANMARKS SYSTEMATISKE OVERVÅGNING \(Justitia, 2019\)](#), besøgt den 23. december 2024.

²⁵ [Ibid](#), side 25.

kriminalitetsbekæmpelse. Dette afdækkes i Justitias rapport "Ansigtsgenkendelsesteknologi: behov for regulering af politiets anvendelse", som blev udgivet den 14. marts 2024.²⁶

Politiets anvendelse af ansigtsgenkendelse til kriminalitetsbekæmpelse vil være et alvorligt indgreb i borgernes ret til privatliv, fordi unikke biometriske koder for ansigter registreres og spores uden samtykke. Følelsen af konstant at være overvåget vil samtidig kunne true udøvelsen af andre frihedsrettigheder, herunder retten til at forsamlе sig og ytre sig, ligesom overvågningsdata i kombination med andre personlige data om borgerne kan anvendes til at danne detaljerede personprofiler, der kan give meget præcise oplysninger om borgernes private forhold.

Justitsministeren har givet udtryk for, at Folketinget ikke behøver at blive orienteret om en beslutning om at udvide politiets anvendelse af ansigtsgenkendelsesteknologi, medmindre der er behov for at justere den retlige ramme. Det er dog Justitias opfattelse, at der er et sådant behov. Efter Justitias vurdering er der således behov for en hurtig afklaring af, hvilke udvidelser af politiets anvendelse af ansigtsgenkendelsesteknologi, der kan komme på tale nu og i nærmeste fremtid, ligesom der er behov for at sikre, at der i god tid etableres en klar og præcis national lovhjemmel. Det er samtidig Justitias opfattelse at der bør være et forbud mod politiets anvendelse af ansigtsgenkendelsesteknologi i realtid. Hvis det alligevel besluttes, at dansk politi skal have adgang til at anvende ansigtsgenkendelsesteknologi i realtid, er det Justitias vurdering, at politiet kun bør anvende teknologien ved overhængende fare for tab af liv. For så vidt angår politiets retrospektive anvendelse af ansigtsgenkendelsesteknologi, bemærker Justitia, at dette må anses for at være et mindre intensivt indgreb end en anvendelse i realtid, men bør uanset – efter Justitias vurdering – begrænses til lovovertrædelser, der kan straffes med fængsel i 8 år eller derover, og som kan medføre eller har medført fare for menneskers liv eller legeme. Herudover fremsætter Justitia en række generelle anbefalinger til politiets anvendelse af ansigtsgenkendelsesteknologi i både realtid og retrospektivt.

Justitsministeriet skrev den 5. september 2024 et brev til Folketingets Retsudvalg, at de giver grønt lys til at udvide politiets anvendelse af ansigtsgenkendelsesteknologi. Justitsministeriet begrænser dog anvendelsen heraf, således at anvendelsen af ansigtsgenkendelsesteknologien dels ikke må ske i realtid, men retrospektivt, dels vil være afgrænset til efterforskning af sager om alvorlig personfarlig kriminalitet som f.eks. drab, forsøg på drab, grov vold, voldtægt og lignende overtrædelser, samt i sager af betydning for statens sikkerhed, dvs. terrorsager og lignende, og i operative situationer med en "manhunt".²⁷

---

²⁶ Justitia: [Ansigtsgenkendelsesteknologi: behov for regulering af politiets anvendelse \(Justitia, 14. marts 2024\)](#), besøgt den 23. december 2024.

²⁷ Justitsministeriet: [Orientering om politiets brug af ansigtsgenkendelsesteknologi i efterforskning \(Peter Hummelgaard & Maria Carlsson, 5. september 2024\)](#), besøgt den 19. december 2024.

Justitsministeriet følger derfor Justitias anbefalinger om dels at forbyde anvendelsen af ansigtsgenkendelsesteknologi i realtid, dels at anvendelsen i retrospektiv afgrænses til efterforskning af grov kriminalitet med en høj strafferamme.

2.6 Skats anvendelse af kunstig intelligens til kontrol af skattebetaling

DM Akademikerbladet kunne i 2024 via aktindsigt, og som opfølgning på Datatilsynets rapport om kortlægning af brugen af kunstig intelligens i den offentlige sektor fra 2023²⁸, påvise at Skattestyrelsen bruger 23 forskellige AI-systemer til at bearbejde borgernes personlige oplysninger og, at 6 AI-systemer er under udvikling. I 17 tilfælde ville Skat ikke oplyse, hvad kontrollens formål er.

Oplysninger kan undtages fra aktindsigt, hvis en udlevering kan skade den offentlige kontrol. Det fremgik imidlertid, at systemerne behandler oplysninger om mere end 10.000 personer, og at retsgrundlaget typisk er en lovændring, der i 2021 gav myndigheder udvidede muligheder til at indhente og behandle store datamængder samt at systemerne bruges i forbindelse med sagsbehandling.

Både Justitia og Dataetisk Råd har tidligere vurderet, at loven formentlig ikke overholder EU-chartrets proportionalitetskrav, samt kravet om en afgrænset og forudsigelig lovhjemmel.²⁹ De nye oplysninger om Skats brug af AI-værktøjer til brug for overvågning og kontrol af borgere vakte yderligere kritik fra forskellige sider om foreneligheden med retssikkerhedsmæssige-, herunder især forvaltningsmæssige retsgrundsætninger om bl.a. åbenhed og proportionalitet.³⁰ Skat er dog efter en henvendelse fra Datatilsynet, efterfølgende fremkommet med yderligere information om AI-systemerne, herunder hvordan de anvender et AI-værktøj, der leder efter atypiske mønstre i ændringer eller tilføjelser på årsopgørelsen. Systemet undersøger i princippet alle borgeres årsopgørelser, og har i 2023 ledt til fund af fejl eller snyd i cirka 1.200 tilfælde med et provenu på i alt 38 millioner DKK.³¹

---

²⁸ Se nærmere herom i [Justitia Statusrapport 2023, s. 8-10](#): Datatilsynet: *Brug af kunstig intelligens i den offentlige sektor*: Kortlægning, 5. oktober 2023.

²⁹ DM Akademikerbladet: [Skats hemmelige kontrol kolliderer med EU-rettigheder, siger eksperter \(DM, 16. april 2024\)](#), besøgt d. 19. december 2024.

³⁰ DM Akademikerbladet: ["Skattestyrelsen mørklægger AI-overvågning af danskerne" \(DM, 22. marts 2024\)](#), besøgt d. 19. december 2024.

³¹ DM Akademikerbladet: ["Nu løfter Skat sløret for hemmelig AI-overvågning \(DM, 18. november 2024\)](#), besøgt den 19. december 2024.

3 Retten til privat- og familieliv

3.1 Et 6-årigt indrejseforbud svarede de facto til et permanent indrejseforbud

Den 12. november 2024 afsagde EMD dom i sagen *Sharafane v. Denmark*. Sagen omhandlede spørgsmålet om, hvorvidt det var i overensstemmelse med artikel 8 i EMRK at udvise en irakisk statsborger med et indrejseforbud på 6 år. Klageren var blevet idømt 2,5 års ubetinget fængsel for besiddelse af euforiserende stoffer med henblik på videresalg. Klager var desuden født i Danmark, ikke tidligere straffet, havde ingen børn eller partner, og tilhørte visumgruppe 5.

EMD fandt, at det 6-årige indrejseforbud de facto svarede til et permanent indrejseforbud og, at det i den konkrete sag ville være i strid med artikel 8 i EMRK. Domstolen lagde vægt på flere forhold. For det første, at klageren havde haft lovligt ophold i Danmark i 23 år og, at det derfor krævede tungtvejende grunde at retfærdiggøre en udvisning. For det andet, at der i dansk ret er en meget snæver adgang for udlændinge, der tilhører visumgruppe 5, at få udstedt et visum til Danmark. Endelig havde klager hverken børn eller en partner at blive familiesammenført med efter udløbet af det 6-årige indrejseforbud. Dette betød, at klager ingen reel mulighed ville have for at rejse ind i Danmark efter udløbet af det 6-årige indrejseforbud.

Domstolen konkluderede på baggrund af ovenstående, at udvisningen med det 6-årige indrejseforbud udgjorde en krænkelse af Danmarks menneskeretlige forpligtelser i henhold til artikel 8 i EMRK.³²

3.2 Ikke krav på udlevering eller destruktion af arkiverede dagbogskopier

Højesteret afsagde den 18. april 2024 dom i en sag, der omhandlede spørgsmålet om, hvorvidt en person havde krav på, at Rigsarkivet og Rigspolitiet skulle udlevere eller destruere hele eller dele af nogle dagbogskopier, der indgik i nogle arkiverede sager.³³

Højesteret fastslog, at den oprindelige tilvejebringelse og opbevaring af dagbogskopierne ikke var retsstridig, og at der heller ikke forelå en krænkelse af den pågældende persons ophavsret til dagbøgerne. Spørgsmålet var herefter, om EMRKs artikel 8 om retten til privatliv måtte føre til, at den pågældende person havde krav på, at Rigsarkivet og Rigspolitiet skulle udlevere eller destruere hele eller dele af dagbogskopierne, der indgik i de arkiverede sager.

Højesteret fandt efter en samlet vurdering, at arkiveringen af dagbogskopierne og den deraf følgende arkivadgang måtte anses for et proportionalt indgreb i den pågældende persons ret til privatliv efter EMRK artikel 8. Højesteret fandt således, at lovgivningsmagten havde foretaget en nøje afvejning af på den ene side offentlighedens interesser i bevaring og adgang til statslige arkivalier og på den anden side hensynet til enkeltpersoners ret til privatliv. Den

³² EMD's dom af 12. november 2024, CASE OF SHARAFANE v. DENMARK, nr. 5199/23

³³ Dom fra Højesteret af 18. april 2024 i sag nr. BS-49623/2023-HJR

pågældende person havde herefter ikke krav på, at Rigsarkivet og Rigspolitiet udleverede eller destruerede hele eller dele af dagbogskopierne, der indgik i de arkiverede sager. Højesteret frifandt derfor Rigsarkivet og Rigspolitiet.

Landsretten var nået til samme resultat.

Den 7. august 2024 meddelte Dansk Forfatterforening, som mandatar for den pågældende person, at de havde indsendt en klage til EMD.³⁴

3.3 Danmark fik medhold i sag om tiggeri

Den 13. juni 2024 afsagde EMD dom i sagen Dian v. Denmark, som omhandlede en rumænsk statsborger, der havde fået 20 dages ubetinget fængsel for at tigge på gaden i Danmark.³⁵

EMD fandt, at tiggeridommen ikke udgjorde en krænkelse af den rumænske statsborgers ret til privatliv i henhold til EMRKs art. 8. Domstolen lagde vægt på, at klageren ikke havde løftet bevisbyrden for, at det var nødvendigt for ham at tigge, blandt andet fordi der i Danmark er offentlig bistand tilgængelig for EU-borgere i en økonomisk nødsituation i form af hjemsendelsesbistand.³⁶ Domstolen lagde desuden vægt på, at de danske regler ikke forhindrer alle former for tiggeri, men alene forhindrer 'utryghedsskabende tiggeri', som er geografisk afgrænset.³⁷ Den danske tiggerlovgivning adskiller sig derfor fra det generelle forbud mod tiggeri, der eksisterede i Genève på tidspunktet for EMD's dom i sagen Lăcătuș v. Schweizertland, som EMD fandt var i strid med EMRK art. 8 om retten til privatliv.³⁸

3.4 Danish International Adoption overdrager opgaverne til staten.

I 2024 har adoptionsområdet i Danmark gennemgået betydelige forandringer som følge af politiske beslutninger og stigende bekymringer om børns rettigheder i internationale adoptioner. DR's dokumentarserie "Det store adoptionstyveri" har afsløret alvorlige tilfælde af tvungne adoptioner fra Indien (1978-1982), hvilket har vakt offentlig bekymring over børnehandel og krænkelse af adoptionsreglerne samt internationale konventioner, herunder retten til familieliv.³⁹

I januar 2024 udvidede Ankestyrelsen sit skærpede tilsyn med Danish International Adoption (DIA) til at omfatte al adoptionsformidling. Dette blev nødvendigt efter gentagne overtrædelser af væsentlige regler, særligt i forbindelse med adoptioner fra Madagaskar og Sydafrika.

---

³⁴ Dansk Forfatterforening: [Dansk Forfatterforening klager til Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol \(DanskForfatterforening, 7. august 2024\)](#), besøgt den 19. december 2024.

³⁵ EMD's dom af 21. maj 2024, *DIAN v. DENMARK*, nr. 44002/22

³⁶ *DIAN v. Denmark*, nr. 44002/22, præmis 48

³⁷ *DIAN v. Denmark*, nr. 44002/22, præmis 55

³⁸ *DIAN v. Denmark*, nr. 44002/22, præmis 55

³⁹ Katja Sønder Tuxen & Karoline Englund: [Forsvundne børn og løgne om døde forældre: Her er de største skandaler om adoption \(DR, 22. januar 2024\)](#), besøgt den 19. december 2024.

Ifølge Ankestyrelsen har DIA i nogle tilfælde handlet i strid med principperne i Haagerkonventionen (om beskyttelse af børn og om samarbejde med hensyn til internationale adoptioner), adoptionsloven, de administrative forskrifter på området og akkrediteringsvilkårene for DIA's formidlingsarbejde.⁴⁰

Den 15. januar 2024 orienterede Social- og Boligministeriet, DIA om suspensionen af DIA's tilladelse til at yde adoptionsformidlende virksomhed i forhold til samtlige samarbejdslande.⁴¹ Beslutningen blev truffet, da det ikke kunne bevises, at børn var blevet taget fra deres biologiske forældre i overensstemmelse med loven. Den 30. september 2024 meddelte DIA, at de ville overdrage alle opgaver til staten ved udgangen af oktober.⁴² Ved en ændring af adoptionsloven, har ministeren givet Ankestyrelsen tilladelse til at optræde som adoptionsformidlende organisation.⁴³ Ankestyrelsen meddelte herefter i en pressemeddelelse, at de officielt ville overtage international adoptionsformidling fra DIA pr. 1. november 2024. Ankestyrelsen oplyste samtidig, at DIA's medarbejdere ville blive virksomhedsoverdraget til styrelsen, så de kan fortsætte deres arbejde under myndigheden.⁴⁴

Det fremgår af betænkningen til ændringsloven,⁴⁵ at udvalget er bekymret for, om Ankestyrelsen, som ikke fungerer som en uvildig aktør i adoptionssager, kan varetage opgaven alene. Dette forudsætter, at der skal afsøges yderligere kontrol. I bemærkningerne nævnes det også, at udvalget finder høringsperioden for lovforslaget bekymrende kort. Denne bekymring deler Justitia, hvilket belyses i Justitias rapport "Udfordringer i lovgivningsprocessen" fra 2024.⁴⁶

---

⁴⁰ Ankestyrelsen: [Orientering om DIA's samarbejde med Sydafrika/Impilo og udvidelse af skærpet tilsyn med DIA's adoptionsformidling \(Ast., 12. januar 2024\)](#), besøgt den 19. december 2024.

⁴¹ Social-, Bolig- og Ældreministeriet: [Tidslinje over suspension af international adoption \(SM, u.å\)](#), besøgt den 19. december 2024.

⁴² Danish International Adoption: [DIA's aktiviteter og medarbejdere er overdraget til Ankestyrelsen \(DIA, 2. oktober 2024\)](#), besøgt d. 19. december 2024.

⁴³ Lov nr. 679 af 11. juni 2024 om ændring af adoptionsloven (Håndtering af konsekvenserne ved afvikling af Danish International Adoption)

⁴⁴ Ankestyrelsen: [Ankestyrelsen overtager Danish International Adoptions opgaver og medarbejdere \(Ast., 13. november 2024\)](#), besøgt den 19. december 2024.

⁴⁵ LBET 187 af 23. maj 2024.

⁴⁶ Justitia: [Udfordringer i lovgivningsprocessen \(Justitia, 2024\)](#), besøgt den 19. december 2024

4 Retten til retfærdig rettergang

4.1 Afbureaukratiseringen ved domstolene svækker borgernes retssikkerhed

Regeringen og Folketingets partier vedtog den 4. juni 2024 et lovforslag, som implementerer en lang række tiltag fra flerårsaftalen for domstolene. Med lovforslaget implementeres en række anbefalinger fra henholdsvis Rørdam-udvalget og Retsplejerådet, som har til formål at nedbringe sagsbehandlingstiderne ved de danske domstole. Lovforslaget trådte i kraft den 15. juni 2024.

Ændringsloven indebærer blandt andet en øget mulighed for brug af udeblivelsesdomme. En tiltalt, der er indkaldt til et retsmøde via e-Boks, kan således nu idømmes op til et års ubetinget fængselsstraf, hvis vedkommende udebliver fra retsmødet uden at kunne dokumentere en gyldig grund for sin udeblivelse.⁴⁷ Før lovændringen var grænsen for brugen af udeblivelsesdomme 6 måneders ubetinget fængselsstraf. Justitia har tidligere kritiseret brugen af udeblivelsesdomme i sin rapport "Retssikkerhed i udeblivelsesdomme" fra 2021.⁴⁸ Justitia konkluderede bl.a. i rapporten, at det er retssikkerhedsmæssigt betænkeligt at bruge udeblivelsesdomme, idet de særligt rammer udsatte og andre ressourcetsvage borgere, samtidig med at bevæggrundene bag udeblivelserne aldrig er blevet grundigt undersøgt. Justitia kom i den forbindelse med en række anbefalinger, der skulle sikre, at det er retssikkerhedsmæssigt forsvarligt at fremme en sag til udeblivelsesdom,⁴⁹ men da disse anbefalinger (endnu) ikke er blevet implementeret, anser Justitia det for retssikkerhedsmæssigt betænkeligt at udvide brugen af udeblivelsesdomme.

Det er i forlængelse heraf tillige relevant at fremhæve, at ændringsloven også udvider småsagsprocessen (nu betegnet som 'den forenkede proces') betydeligt ved at hæve beløbsgrænsen for, hvilke sager, der kan behandles efter denne proces fra 50.000 kr. til 100.000 kr.⁵⁰ Denne udvidelse skal navnlig ses i sammenhæng med, at det i forarbejderne er forudsat, at parterne i småsager ikke vil have behov for advokatbistand under sagens forberedelse og, at en part, som alligevel vælger at lade sig repræsentere af en advokat under sagens forberedelse, som følge heraf ikke kan få dækket udgifterne hertil som en del af sagens omkostninger, selvom parten vinder sagen.⁵¹ Dette gælder også selvom parten har fået bevilliget fri proces eller er dækket af en retshjælpsforsikring.⁵² Når dette sammenholdes med barriererne i adgangen til retshjælp i Danmark, som Justitia har fremhævet i sin rapport "Den danske retshjælpsmodel –

---

⁴⁷ Lov nr. 661 af 11. juni 2024 om ændring af retsplejeloven, straffeloven, lov om fuldbyrdelse af straf m.v., færdselsloven og forskellige andre love, § 1, nr. 80.

⁴⁸ Justitia: Analyse: [Retssikkerhed i udeblivelsesdomme](#), 12. marts 2021.

⁴⁹ Justitia: Analyse: [Retssikkerhed i udeblivelsesdomme](#), 12. marts 2021, side 3-4.

⁵⁰ Lov nr. 661 af 11. juni 2024, § 1, nr. 45.

⁵¹ Lovforslag nr. 115 af 28. februar 2024, Almindelige bemærkninger, pkt. 2.5.1.

⁵² Lovforslag nr. 115 af 28. februar 2024, Almindelige bemærkninger, pkt. 2.5.1.

Retshjælp, retshjælpsforsikringer og fri proces” fra 2019, er der en væsentlig risiko for, at denne lovændring medfører, at der er flere borgere, som ender med at stå i en situation, hvor de ikke kan få den juridiske rådgivning, de har brug for, og som derfor må afstå fra at gøre deres ret gældende ved en domstol.

Udover de ovenfor nævnte lovændringer, er der ligeledes andre dele af ændringsloven, som er retssikkerhedsmæssigt betænkelige. Dette gælder særligt ændringslovens indførelse af en generel grænse for, hvornår der skal medvirke lægdommere i straffesager.⁵³ Lægdommerne udgør navnlig en væsentlig retssikkerhedsmæssig garanti for den tiltalte. Hertil kommer, at ændringslovens forhøjer ankebegrænsningen, så færre sager kan ankes til højere retsinstanser,⁵⁴ hvilket indsnævrer den væsentlige retssikkerhedsmæssige garanti, der ligger i to-instansprincippet.

Justitia anser det for positivt, at der er blevet afsat så betydelige midler til at nedbringe sagsbehandlingstiderne ved de danske domstole, men det er vigtigt at det samtidig sikres, at borgerne får en retfærdig og retssikkerhedsmæssigt betryggende behandling ved domstolene. Ændringsloven ses imidlertid at gennemføre en række lovændringer, som svækker borgernes retssikkerhed betydeligt, hvilket Justitia allerede i 2023 havde en udtalt bekymring for ville ske.⁵⁵

4.2 Lovforberedende udvalg om retshjælp og fri proces nedlægges

Justitsministeriet har den 5. december 2024 nedlagt det lovforberedende udvalg om retshjælp og fri proces, og i stedet anmodet Retsplejerådet om at se nærmere på ordningerne og fremkomme med anbefalinger til en ændring heraf.⁵⁶ I henhold til Kommissoriet for Retsplejerådet, kan Retsplejerådet i den forbindelse inddrage de anbefalinger, der har været fremsat af bl.a. Danske Advokater, Advokatrådets arbejdsgruppe og Justitia.⁵⁷

Arbejdet med at revidere reglerne om retshjælp og fri proces har været undervejs siden 2017, men er blevet udskudt ad flere omgange.⁵⁸ Justitia har i flere rapporter, herunder i statusrapporterne fra henholdsvis 2020, 2022 og 2023,⁵⁹ opfordret til at opprioritere arbejdet, da det er helt afgørende i en retsstat som Danmark at sikre, at alle borgere har en reel og lige adgang

---

⁵³ Lov nr. 661 af 11. juni 2024, § 1, nr. 58.

⁵⁴ Lov nr. 661 af 11. juni 2024, § 1, nr. 41.

⁵⁵ Altinget: [Justitia: Flere videomøder og færre domsmænd kan nedbringe sagsbehandlingstiden ved domstolene \(Altinget, 27. marts 2023\)](#) og [Justitias statusrapport fra 2023](#), side 16-17.

⁵⁶ Justitsministeriet: [Folketingets Retsudvalg \(Ft., 5. december 2024\)](#)

⁵⁷ Justitsministeriet: [Kommissorium for Retsplejerådet \(Ft., 5. december 2024\)](#), besøgt den 23. december 2024

⁵⁸ Justitia: [Tidslinje: Lovforberedende udvalg om retshjælp og fri proces er udsat igen \(Justitia, 28. marts 2023\)](#) besøgt den 20. december 2024.

⁵⁹ Se [Justitias statusrapport fra 2020](#), side 12-13, [Justitias statusrapport fra 2022](#), side 16-17 og [Justitias statusrapport fra 2023](#), side 18.

til at gøre sin ret gældende ved domstolene. Denne opfordring gentages også af EU-Kommis- sionen i deres årlige Rule of Law-rapport om retsstatssituationen i Danmark, der blev offent- liggjort den 24. juli 2024.⁶⁰

4.3 Tilskud til retshjælp på grønlandsk til grønlændere i Danmark

Den 1. august 2024 trådte en ny bekendtgørelse i kraft, som har til formål at yde tilskud til retshjælpsinstitutioner, som yder konkret juridisk rådgivning på grønlandsk til grønlændere i Danmark.⁶¹ Justitia anser det for positivt, at grønlændere herved sikre en bedre adgang til retshjælp i Danmark og, at grønlænderes mulighed for at gøre deres ret gældende herved forbedres. Justitia er imidlertid bekymret for, at det følger af bekendtgørelsen, at tilskudsord- ningen fortrinsvist bør ske uden brug af tolk⁶² og, at der kun undtagelsesvist ydes tilskud til udgifter til tolkebistand.⁶³ I Justitias rapport "Retssikkerhed for grønlændere i udsatte positio- ner i Danmark" fra 2023 beskrives det navnlig, hvordan sproglige og kulturelle forskelle gør det svært for grønlændere at få den rette hjælp.⁶⁴ Når dette sammenholdes med de barrierer, der generelt eksisterer for adgangen til retshjælp i Danmark,⁶⁵ er der en væsentlig risiko for, at grønlændere alligevel ikke kan få den juridiske rådgivning, de har brug for og, at de derfor må afstå fra at gøre deres ret gældende.

4.4 Faldende antal advokater med møderet for landsret og Højesteret

I juli 2024 offentliggjorde Advokatrådet en rapport om advokaters møderet for landsret og Højesteret, som blev udarbejdet af en arbejdsgruppe nedsat i 2020.⁶⁶ Baggrunden for rappor- ten er, at antallet af advokater med møderet for henholdsvis landsret og Højesteret er faldende, hvilket udgør et retssikkerhedsmæssigt problem.⁶⁷

Arbejdsgruppen har arbejdet med forskellige løsninger på problemstillingen, herunder 1) etab- lering af fiktive møderetsprøver for familie- og strafferetsadvokater under medvirken af én eller flere landsdommere/Sø- og Handelsretsdommere, 2) at møderetten for landsret kan opnås ved en begrundet egnethedserklæring fra en eller flere byretspræsidenter, baseret på drøftel- ser mellem byretspræsidenten og dommere ved embedet, 3) at indføre en møderet for lands- retten, der kun gælder henholdsvis straffesager og familiesager, 4) at møderet kan opnås efter

---

⁶⁰ Europa-Kommissionen: [2024 Rule of Law Report Country Chapter on the rule of law situation in Denmark, 24. juli 2024](#), side 3 og 7-8.

⁶¹ Bekendtgørelse nr. 941 af 26. juli 2024 om tilskud til retshjælp på grønlandsk til grønlændere i Danmark.

⁶² BKG 941 af 26.07.2024, § 2, stk. 1, nr. 8.

⁶³ BKG 941 af 26.07.2024, § 4, stk. 2.

⁶⁴ Justitia: [Rapport: "Retssikkerhed for grønlændere i udsatte positioner i Danmark"](#). Besøgt den 23. december 2024.

⁶⁵ Justitia: [Rapport: "Den danske retshjælpsmodel – Retshjælp, retshjælpsforsikringer og fri proces", 2019](#).

⁶⁶ Advokatsamfundet: [Rapport fra arbejdsgruppen om møderet for landsret \(Advokatsamfundet, juli 2024\)](#), besøgt den 11. november

⁶⁷ Advokatsamfundet: Rapport fra arbejdsgruppen om møderet for landsret (Advokatsamfundet, juli 2024), besøgt den 11. november, side 2.

tilfredsstillende præsentation som procedør i en egnet voldgiftssag, hvor en landsdommer eller en højesteretsdommer indgår som retsformand, 5) at løse problemstillingen politisk.⁶⁸

Den 2. oktober 2024 blev der fremsat et lovforslag, hvori det blandt andet foreslås, at Arbejdsretten kan bruges som et forum for prøvesager til opnåelse af møderet for landsret i det omfang, at sagen indeholder en hovedforhandling.⁶⁹ Lovforslaget blev vedtaget den 3. december 2024⁷⁰ og træder i kraft den 1. januar 2025.⁷¹

4.5 Danmark dømt for myndighedssvigt i voldtægtssag

EMD afsagde den 15. oktober 2024 dom i sagen *Daugaard Sorensen v. Denmark*,⁷² som omhandler en voldtægtssag, der på grund af en række myndighedsfejl ikke blev prøvet ved de danske domstole.

Sagen udspringer af, at klager anmeldte en voldtægt til politiet, som opgav påtalen. Dette blev påklaget til Statsadvokaten i København, der traf afgørelse om, at der skulle rejses tiltale for voldtægt i sagen. Det følger af retsplejeloven, at en afgørelse om omgørelse skal meddeles den tidligere sigtede inden 2 måneder fra den oprindelige afgørelsesdato. Som følge af flere ekspeditionsfejl ved Statsadvokaten blev denne frist imidlertid overskredet, hvorfor straffesagen blev afvist af byretten.⁷³ Klageren ansøgte herefter Erstatningsnævnet om tortgodtgørelse som følge af disse ekspeditionsfejl, men blev afvist med henvisning til, at klager ikke tilstrækkeligt havde godtgjort, at hun havde været offer for en forbrydelse.⁷⁴

EMD bemærkede, at de kontraherende stater har en positiv forpligtelse i henhold til EMRK artikel 3 og artikel 8 til dels at indføre og håndhæve en straffelov, der kriminaliserer voldtægt, dels at sikre en effektiv efterforskning og retsforfølgning heraf.⁷⁵ EMD fremhæver i forlængelse heraf, at de begåede fejl i denne sag førte til den meget alvorlige konsekvens, at det forhindrede Statsadvokaten i at retsforfølge en formodet gerningsmand til en voldtægt.⁷⁶ På denne baggrund konkluderede EMD, at der var så betydelige mangler i den proceduremæssige håndtering af klagerens påstand om voldtægt, at Danmark havde krænket sine positive forpligtelser i henhold til EMRK artikel 3 og artikel 8.⁷⁷

---

⁶⁸ Advokatsamfundet: [Rapport fra arbejdsgruppen om møderet for landsret \(Advokatsamfundet, juli 2024\), besøgt den 11. november](#), side 12-15.

⁶⁹ Lovforslag som fremsat L 22 af 2. oktober 2024 om ændring af retsplejeloven, lov om skifte af dødsboer, arveloven og databeskyttelsesloven.

⁷⁰ Lovforslag som vedtaget L 22 af 3. december 2024 om ændring af retsplejeloven, lov om skifte af dødsboer og arveloven.

⁷¹ Lov nr. 1464 af 10. december 2024 om ændring af retsplejeloven, lov om skifte af dødsboer og arveloven.

⁷² EMD's dom af 15. oktober 2024, *DAUGAARD SORENSEN v. DENMARK*, nr. 25650/22.

⁷³ *DAUGAARD SORENSEN v. DENMARK*, præmis 5-15.

⁷⁴ *DAUGAARD SORENSEN v. DENMARK*, præmis 17-18.

⁷⁵ *DAUGAARD SORENSEN v. DENMARK*, præmis 64.

⁷⁶ *DAUGAARD SORENSEN v. DENMARK*, præmis 68.

⁷⁷ *DAUGAARD SORENSEN v. DENMARK*, præmis 70-71

4.6 Ulovligt at optage telefonsamtaler mellem indsat og advokatfuldmægtig

Højesteret afsagde den 21. august 2024 dom i en sag, der omhandlede spørgsmålet om, hvorvidt et fængsels optagelse af telefonsamtaler mellem en indsat og en advokatfuldmægtig udgjorde en krænkelse af EMRK's artikel 8. Derudover angik sagen, om den indsatte afsonede under forhold, der udgjorde en krænkelse af konventionens artikel 3 eller artikel 8.⁷⁸

Højesteret udtalte, at efter EMD's praksis er optagelse af en frihedsberøvet telefonsamtaler et indgreb i retten til privatliv og korrespondance efter artikel 8, stk. 1 og, at de kontraherende stater har en snæver skønsmargin vedrørende indgreb i fortroligheden mellem en frihedsberøvet og dennes juridiske rådgiver. Et sådant indgreb i fortroligheden kan navnlig efter EMD's praksis kun ske under ekstraordinære omstændigheder, såsom for at forhindre alvorlig kriminalitet eller væsentlige brud på fængselssikkerheden. Højesteret udtalte i forlængelse heraf, at straffuldbyrdslovens regler om en indsats adgang til fortrolig kommunikation med en advokat, skal fortolkes i lyset heraf.

Højesteret lagde til grund, at fængslet var bekendt med, at telefonsamtalerne var med en advokatfuldmægtig, der var den indsattes juridiske rådgiver og, at der ikke forelå ekstraordinære omstændigheder, som gjorde det nødvendigt at optage telefonsamtalerne.

På denne baggrund fandt Højesteret, at den indsatte havde krav på, at hans telefonsamtaler med advokatfuldmægtigen ikke blev optaget. Optagelserne var derfor i strid med EMRK artikel 8. Højesteret fandt ikke grundlag for at fastslå, at de forhold, som den indsatte havde afsonet under, udgjorde en krænkelse af EMRK artikel 3 eller EMRK artikel 8.

Efter en samlet vurdering af krænkelseernes karakter og omstændighederne i øvrigt fandt Højesteret, at den indsatte havde krav på en godtgørelse på 10.000 kr. for fængslets uberettigede optagelse af telefonsamtalerne.

4.7 Muligheden for tilståelsesrabat udvides

Ved gennemførelsen af flerårsaftalen for domstolene 2024-2027, blev straffelovens § 82 om formildende omstændigheder ved strafudmålingen ændret således, at bestemmelsens nr. 9 nu har ordlyden: *"gerningsmanden har aflagt tilståelse"*.⁷⁹ Lovændringen indebærer, at det ikke længere vil være en betingelse for, at lovbestemmelsen kan anvendes, at gerningsmanden frivilligt har angivet sig selv, eller at gerningsmandens tilståelse er fuldstændig, således som det krævedes før lovændringen. Lovændringen begrundes med, at den vil kunne spare politiet for en længere efterforskning, ligesom antallet af retsdage kan begrænses i væsentlig grad og en

---

⁷⁸ Dom fra Højesteret af 21. august 2024 i sag nr. BS-60316/2023-HJR

⁷⁹ Lov nr. 661 af 11. juni 2024 om ændring af retsplejeloven, straffeloven, lov om fuldbyrdelse af straf m.v., færdselsloven og forskellige andre love, § 2, nr. 1.

tilståelse kan derfor også tillægges større vægt som formildende omstændighed, jo tidligere og mere dækkende den er.⁸⁰

Lovændringen er blevet kritiseret for at skabe retssikkerhedsmæssige forviklinger, idet den kan øge tilbøjeligheden til af procestaktiske grunde at optrappe sigtelser med henblik på at opnå en tilståelse.⁸¹ Det understreges i forlængelse heraf, at det afgørende er, at den sigtede stadig med bistand af sin forsvarer har mulighed for at gennemskue, vurdere og afveje de fordele og ulemper, der er forbundet med at tilstå, og ikke presses eller lokkes til at inkriminere sig selv.⁸²

---

⁸⁰ Lovforslag som fremsat L 115 af 28. februar 2024 om ændring af retsplejeloven, straffeloven, lov om fuldbyrdelse af straf m.v., færdselsloven og forskellige andre love, bemærkninger til § 2, nr. 1.

⁸¹ Jørn Vestergaard: [Tilståelsesrabat - et godt middel til bedre procesøkonomi? \(Advokatsamfundet, 4. marts 2024\)](#), besøgt den 20. december 2024.

⁸² [Ibid.](#)

5 Forbuddet mod tortur, umenneskelig og nedværdigende behandling eller straf

5.1 Europarådets Komité for Torturforebyggelse kritiserer forhold i Danmark

Europarådets Komité for Torturforebyggelse offentliggjorde den 12. december 2024 sin rapport om Danmark på baggrund af sit periodiske besøg tidligere på året.⁸³ Under besøget undersøgte den behandling og de retsgarantier, der gives til personer, der er frihedsberøvede af politiet. Delegationen så også nærmere på behandlingen af og forholdene for varetægtsarrestanter og straffasonere, udenlandske statsborgere tilbageholdt i henhold til udlændingelovgivningen samt psykiatriske patienter.

Komitéen bemærker først og fremmest, at de fleste af de interviewede personer, som var eller for nylig havde været i politiets varetægt, oplyste, at de var blevet behandlet korrekt af politiet. Der blev modtaget nogle få klager over overdreven magtanvendelse under anholdelsen og over for stramme håndjern bag ryggen, både på anholdelsestidspunktet og under den efterfølgende transport i en politibil. Rapporten bemærker desuden positivt den øgede brug af elektronisk optagelse af politiafhøringer.

På fængselsområdet peger komitéen imidlertid blandt andet på, at overbelægning i de danske fængsler fortsat er et stort problem, og opfordrer til at udvikle en omfattende strategi for at sikre, at alle fængsler fungerer inden for deres officielle kapacitet, herunder ved brug af alternativer til fængsling. Komitéen observerede herudover, at toiletter er fraværende i de fleste fængselsceller og, at der er behov for bedre adgang til lægebehandling. Komitéen kunne desuden konstatere, at nogle straffasonere og varetægtsarrestanter måtte tilbringe mellem 21 og 23 timer i døgnet i deres celler, ofte i månedsvis og nogle gange endda i årevis. Komitéen bemærker, at disse forhold skal ændres. Med hensyn til disciplinær isolationsfængsling gentager komitéen desuden, at det aldrig bør anvendes i mere end 14 dage og, at det bør afskaffes for mindreårige. Rapporten kommenterer tillige på indsattes begrænsede muligheder for at bevare kontakten med omverdenen samt brugen af »observations-« og »sikkerhedsceller« og gentager sin anbefaling om at afskaffe tvangsfiksering af indsatte. Rapporten beskriver desuden komitéens bekymringer over de danske myndigheders plan om at drive et fængsel i Kosovo.

---

⁸³ CPT: [Report to the Danish Government on the visit to Denmark, fra 23. maj til 3. juni 2024](#), besøgt den 23. december 2024.

Komitéen finder det ydermere bekymrende, at udrejsecenteret Ellebæk fortsat er fængselslignende. Dette kom blandt andet til udtryk ved tilstedeværelsen af gittervinduer, gitterskillevægge mellem enhederne, anvendelsen af fængselsregler, herunder et totalt forbud mod mobiltelefoner, og det faktum, at institutionen var bemandet med fængselsbetjente, der bar håndjern og peberspray. Komitéen bemærker, at sådanne forhold er uacceptable i betragtning af, at de udlændinge, der er tilbageholdt på Ellebæk, hverken er mistænkt for kriminalitet eller afsoner en fængselsstraf. De danske myndigheder opfordres derfor til at tage de nødvendige skridt til at fjerne alle fængselslignende træk på Ellebæk.

Med hensyn til personer, der er ufrivilligt anbragt på psykiatriske hospitaler, roser rapporten personalets professionelle og omsorgsfulde holdning til patienterne. Komitéen er dog fortsat bekymret for den høje frekvens og lange varighed af fiksering af psykiatriske patienter. Rapporten noterer sig imidlertid flere metoder til forebyggelse af tvangsfiksering på de besøgte hospitaler og anerkender de danske myndigheders indsats for at reducere brugen af tvangsmidler og især tvangsfiksering. Komitéen understreger, at denne indsats skal fortsætte. Komitéen er desuden kritisk over for den øgede tilstedeværelse af politibetjente på de besøgte hospitaler og anbefaler at forbedre de juridiske garantier for ufrivillige patienter.

5.2 Selvstændig kriminalisering af krigsforbrydelser og tortur mv.

Den 17. december blev der vedtaget et lovforslag, som indfører straffebestemmelser, der selvstændigt kriminaliserer forbrydelser mod menneskeheden, krigsforbrydelser og tortur.⁸⁴ Med lovforslaget indsættes et nyt kapitel i straffeloven om visse internationale forbrydelser. Det nye kapitel indeholder straffebestemmelser om aggressionsforbrydelser, forbrydelser mod menneskeheden, krigsforbrydelser og tortur. Herudover vil indholdet af folkedrabsloven blive flyttet til et nyt kapitel 13a i straffeloven, så de internationale forbrydelser, der er omfattet af Den Internationale Straffedomstols statut, samles.

Høringsparter bifaldt overordnet, at regeringen har taget initiativ til en selvstændig kriminalisering af bl.a. tortur og krigsforbrydelser i straffeloven og begrundelsen for kriminalisering af aggressionsforbrydelser fandtes velovervejede.

Om spørgsmålet om kriminalisering af offentlig udtrykkelig billigelse af bestemte forbrydelser (jf. straffeloven § 136, stk. 2), anførte Justitsministeriet, at det bl.a. indebærer en afvejning mellem på den ene side hensynet til ytringsfriheden og på den anden side hensynet til, at man ikke offentligt skal kunne udtrykke sin tilslutning til de pågældende forbrydelser. Ministeriet

---

⁸⁴ Lovforslag som fremsat L 58 af 23. oktober 2024 om forslag til lov om ændring af straffeloven, militær straffelov og retsplejeloven og om ophævelse af lov om straf for folkedrab og lov om beskyttelse af kulturværdier i tilfælde af væbnet konflikt.

finder på den baggrund ikke grundlag for at udvide straffelovens § 136, stk. 2, til også at omfatte de foreslåede bestemmelser.⁸⁵

Lovændringen træder i kraft den 1. januar 2025.

5.3 Den danske stat er blevet stævnet i spiralsagen

I marts 2024 stævnedes 143 grønlandske kvinder den danske stat for at have krænket deres menneskerettigheder i henhold til EMRK art. 3, EMRK art. 8 og EMRK art. 14, i spiralsagen.⁸⁶ Spiralsagen udspringer af en praksis begyndende i 1960'erne, hvor tusindvis af kvinder i Grønland fik opsat spiral uden samtykke som led i danske myndigheders strategi om at reducere den grønlandske befolkningsvækst.⁸⁷

Justitia og Advokatsamfundet har valgt at støtte op om sagen i deres fælles retsagsprojekt, idet der er tale om en sag af principiel menneskeretlig karakter, og har derfor bistået med at opnå dækning af omkostningerne til retssagen, som nu støttes af Dreyers Fond.⁸⁸

”Stævningen indeholder nogle rystende personlige beretninger. De grønlandske kvinder været udsat for et voldsomt overgreb, der har ført til sterilisation i kortere eller længere perioder, og flere af kvinderne har samtidig mistet evnen til at få børn eller fået andre alvorlige mén. Nu skal vi have prøvet, om menneskerettighederne beskytter den enkelte borger mod sådanne overgreb fra staten, og det er mit håb, at sagen kan bringe en følelse af retfærdighed ind i tragedien”, siger Birgitte Arent Eiriksson, direktør i Justitia.⁸⁹

---

⁸⁵ Justitsministeriet: [Høringsnotat om forslag til lov om ændring af straffeloven, militær straffelov og retsplejeloven og om ophævelse af lov om straf for folkedrab og lov om beskyttelse af kulturværdier i tilfælde af væbnet konflikt \(visse internationale forbrydelser\)](#), (Justitsministeriet, 23. oktober 2024), besøgt den 23. december 2024.

⁸⁶ Naja Lyberth: [Oplæg til folketingets grønlandsudvalg d. 18. dec. 2024 om spiralsagen v/Naja Lyberth](#)

⁸⁷ Justitia: [Pressemeddelelse: 143 grønlandske kvinder stævner den danske stat for menneskerettighedskrænkelser](#) (Justitia, 4. marts, 2024), besøgt den 23. december 2024.

⁸⁸ Justitia: [Pressemeddelelse: 143 grønlandske kvinder stævner den danske stat for menneskerettighedskrænkelser](#) (Justitia, 4. marts, 2024), besøgt den 23. december 2024.

⁸⁹ Justitia: [Pressemeddelelse: 143 grønlandske kvinder stævner den danske stat for menneskerettighedskrænkelser](#) (Justitia, 4. marts, 2024), besøgt den 23. december 2024.

6 Retten til informations- og ytringsfrihed

6.1 Status på koranlov

Et år efter vedtagelsen af det omdiskuterede forbud mod utilbørlig behandling af skrifter med væsentlig religiøs betydning, er der rejst otte sigtelser mod seks personer for overtrædelse af forbuddet. Der har i 2024 hverken været rejst tiltale eller sket domfældelse efter forbuddet.⁹⁰

Som omtalt i Justitias statusrapport 2023 vedtog Folketinget den 7. december 2023 et revideret lovforslag om forbud mod utilbørlig behandling af skrifter med væsentlig religiøs betydning for et anerkendt trossamfund, hvorefter der indførtes en bestemmelse i straffelovens § 110 e, stk. 2, som gør det strafbart offentligt eller med forsæt til udbredelse i en videre kreds at behandle et skrift med væsentlig religiøs betydning for et trossamfund eller en genstand, der fremstår som en sådan, utilbørligt. Samtidig undtages § 110 e fra bestemmelsen i § 136, stk. 2, om straf for billigelse af forbrydelser omhandlet i kapitel 12 eller 13.⁹¹ Justitia havde blandt mange andre udtalt kritik i sit høringsvar⁹², både ift. det oprindelige udkast og det reviderede udkast, der endte med at blive vedtaget.⁹³

6.2 Aftale skal bekæmpe antisemitisme i Danmark

Justitsministeren offentliggjorde den 4. oktober 2024 12 nye initiativer til at styrke bekæmpelsen af antisemitisme.⁹⁴ Der er enighed blandt Folketingets partier om initiativerne, som er et supplement til handlingsplanen mod antisemitisme fra januar 2022. Aftaleteksten henviser til en rapport fra Det Jødiske Samfund fra 7. marts 2024, som viser, at antisemitiske hændelser er vokset fra 9 hændelser i 2023, til 121 hændelser i 2024. 101 af hændelserne er sket efter Hamas' terrorangreb i Israel den 7. oktober 2023. Rapporten finder, at 88 ud af de 101 hændelser kan kobles direkte til krigen mellem Israel og Hamas.⁹⁵ Politiet finder tilsvarende en stigning af antisemitiske hændelser i denne periode.⁹⁶

Der kan dog opstå udfordringer med ytringsfriheden ved initiativ nr. 2 i aftalen, og særligt initiativ nr. 3 om at fjerne det danske særkrav om forudgående retskendelse i TCO-

---

⁹⁰ Morten Skærbæk & Kristian Corfixen: [»Stærk afskrækkelse«: Muslimske lande roser Danmark efter et år med den kontroversielle koranlov \(Politiken, 7. december 2024\)](#), besøgt den 20. december 2024.

⁹¹ Lov nr. 1554 af 12 december 2023 om ændring af straffeloven (Forbud mod utilbørlig behandling af skrifter med væsentlig religiøs betydning for et anerkendt trossamfund).

⁹² Justitsministeriet: [Høringsnotat om forslag til lov om ændring af straffeloven \(Forbud mod utilbørlig behandling af skrifter med væsentlig religiøs betydning for et anerkendt trossamfund\) \(Ft., 27. oktober 2023.\)](#)

⁹³ [FT 2023-2024 Tillæg A L 1](#)

⁹⁴ Justitsministeriet: [Nye værktøjer til politiet i kampen mod antisemitisme](#) (Justitsministeriet, 4. oktober 2024), besøgt den 1. november 2024.

⁹⁵ Det Jødiske Samfund i Danmark: AKVAH: [Antisemitiske hændelser i Danmark i 2023](#) (Mosaiske, 21. februar 2024), besøgt den 1. november 2024,

⁹⁶ Justitsministeriet: [Nye værktøjer til politiet i kampen mod antisemitisme](#) (Justitsministeriet, 4. oktober 2024), besøgt den 1. november 2024

forordningen. Dette vil medføre at politiet kan kræve, at sociale medier fjerner terrorrelateret indhold fra brugere uden en retskendelse.⁹⁷

Den 28. november 2024 blev der som opfølgning på aftalen fremsat et lovforslag,⁹⁸ som for det første indeholder et forslag, der skal styrke det strafferetlige værn mod hadforbrydelser. Det foreslås, at straffen for hadforbrydelser skal kunne forhøjes indtil det halve, hvis hadforbrydelsen er begået inden for en skærpet strafzone eller under en skærpet strafperiode. Det foreslås desuden, at politiet skal kunne udpege en skærpet strafzone forud for en forestående begivenhed, hvis det forventes, at begivenheden vil medføre en ekstraordinær stigning i antallet af hadforbrydelser. Det foreslås videre, at Rigspolitiet skal kunne fastsætte en skærpet strafperiode, hvis en hændelse efterfølges af en ekstraordinær udvikling i kriminalitetsbilledet for hadforbrydelser. Lovforslaget indeholder desuden et forslag, der skal styrke myndighedernes muligheder for at kunne anvende redskaberne i EU-forordningen fra 2021 om terrorrelateret indhold online (TCO-forordningen) til at pålægge hostingtjenesteydere at fjerne online indhold ved at afskaffe det danske særkrav om forudgående retskendelse.

Justitsministeriet anfører, at lovforslaget ikke kriminaliserer eller på anden måde indskrænker adgangen til at kritisere religioner eller staters handlinger. Det anføres videre, at lovforslaget ikke indebærer en nykriminalisering eller, at det strafbare område for hadforbrydelser i øvrigt ændres.⁹⁹

Flere høringsparter forholder sig dog kritiske til lovforslaget og påpeger en risiko for ytringsfrihedsmæssig "chilling effect".¹⁰⁰ Mange forholder sig således kritiske overfor fjernelsen af kravet om forudgående retskendelse, idet fjernelse eller deaktivering af online indhold kan udgøre alvorlige indgreb i retten til ytrings- og informationsfrihed og en forringelse af retssikkerheden.¹⁰¹

Særligt i forhold til den foreslåede ordning for en skærpet strafperiode, anfører både Østre Landsret, Vestre Landsret, byretterne og Dommerforeningen i deres respektive høringssvar, at dette vil indebære, at politiet tillægges en vidtgående beføjelse til at fastlægge, ud fra en politifaglig vurdering, om strafniveauet for en bestemt forbrydelsestype generelt for hele landet skal forhøjes i en bestemt periode. De vurderer, at der således er tale om en generel regulering af strafniveauet besluttet af politiet og dermed en anden ordning end en skærpet strafzone, som angår et konkret geografisk område, f.eks. i forbindelse med en bestemt begivenhed. En

---

⁹⁷ Justitsministeriet: [Aftale om en styrket indsats mod antisemitisme](#) (Justitsministeriet, 25. juni 2024), besøgt den 1. november 2024

⁹⁸ [FT 2024-25 Tillæg A L 110 \(fremsættelse\)](#)

⁹⁹ Ibid.

¹⁰⁰ Justitsministeriet: [Høring om forslag til lov om ændring af straffeloven, lov om politiets virksomhed og lov om supplerende bestemmelser til forordning om håndtering af udbredelsen af terrorrelateret indhold online \(Gennemførelse af dele af aftale om en styrket indsats mod antisemitisme\)](#), den 28. november 2024, side 14.

¹⁰¹ Ibid. Side 20

sådan generel regulering foretages sædvanligvis af lovgivningsmagten eller af en minister i bekendtgørelsesform.

Endvidere henviser Justitsministeriet i lovforslagets bemærkninger til praksis fra Tyskland,¹⁰² som et eksempel på den gavnlige effekt det kan have at fjerne kravet om forudgående retskendelse. Der nævnes dog intet om den yderligere begrænsning af ytringsfriheden dette har medført, som Justitias administrerende direktør Jacob Mchangama fremhæver i sin artikel herom.¹⁰³ Mchangama nævner, at selv om Tyskland har udstedt over 249 påbud, har det ikke medført et fald i antisemitiske hændelser, snarere det modsatte.¹⁰⁴ Til gengæld har de tyske skærpelser fået u hensigtsmæssige konsekvenser for ytringsfriheden. For eksempel nævner Mchangama at reglerne mod hadefuld tale også bliver brugt mod jøder, som nægtes deres ret til at demonstrere mod krigen i Gaza, hvilket efter Mchangama er "Et klassisk eksempel på, at begrænsninger af ytringsfriheden risikerer at ramme minoriteter og beskytte magthaverne."¹⁰⁵

Forslaget blev førstebehandlet den 17. december 2024 og henvist til udvalgsbehandling med forventet ikrafttræden den 1. februar 2025.

6.3 Offentlighedslovens regler om aktindsigt i de politiske processer skal revideres

Regeringen, Danmarksdemokraterne, Det Konservative Folkeparti og Radikale Venstre blev tidligere på året enige om at nedsætte et lovforberedende udvalg, som skal komme med forslag til ændring af de regler i offentlighedsloven, der regulerer adgangen til aktindsigt i de politiske processer.¹⁰⁶ Udvalget består af i alt 17 medlemmer, herunder Justitias direktør, Birgitte Arent Eiriksson.¹⁰⁷

Ifølge kommissoriet for udvalget, skal udvalgets forslag indebære, at der bliver adgang til aktindsigt i de politiske beslutningsprocesser, herunder faglige vurderinger, i videre omgang end i dag. Dette anbefales også i EU-Kommissionens årlige Rule of Law-rapport om retsstatssituationen i Danmark, som blev offentliggjort den 24. juli 2024,¹⁰⁸ og har været en anbefaling siden 2020.¹⁰⁹

---

¹⁰² [FT 2024-25 Tillæg A L 110 \(fremsættelse\)](#), side 11

¹⁰³ Jacob Mchangama: [Jødiske Irene Hefets demonstrerede mod krigen i Gaza og blev anholdt: Strammere love for ytringsfrihed risikerer at ramme dem, de skal beskytte](#) (Berlingske, den 9. oktober 2024), besøgt den 1. november 2024

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ Ibid., besøgt den 1. november 2024.

¹⁰⁶ [Justitsministeriet: Aftale om nedsættelse af et lovforberedende udvalg om ændring af offentlighedsloven](#) (Justitsministeriet, 11. januar 2024), besøgt den 2. november 2024.

¹⁰⁷ [Justitsministeriet: Medlemmer af udvalget om ændring af offentlighedsloven](#) (Justitsministeriet, 29. februar 2024), besøgt den 20. december 2024.

¹⁰⁸ Europa-Kommissionen: [2024 Rule of Law Report Country Chapter on the rule of law situation in Denmark](#), 24. juli 2024, side 3.

¹⁰⁹ [Europa-Kommissionen: 2020 Rule of Law Report Situation in the European Union](#), 30. september 2020, side 10

Udvalgets arbejde skal tage udgangspunkt i reglerne i offentlighedslovens § 24 og § 27, nr. 2, men udvalget kan også komme med forslag til ændring af andre bestemmelser i offentlighedsloven, herunder princippet om meroffentlighed i lovens § 14, hvis udvalget finder det egnet til at opnå formålet.¹¹⁰

6.4 Ny lov om flagning vedtaget

Højesteret fandt den 22. juni 2023, at det ikke er strafbart at flage med fremmede nationers flag. Årsagen var, at der ikke var den nødvendige hjemmel til at forbyde en borger at flage med det amerikanske flag. Hjemlen til at forbyde flagning var fastsat i en kongelig resolution fra 1833. Det har derfor siden Højesterets dom været lovligt at flage med, hvilket som helst nationalflag.

Den 2. oktober 2024 blev der imidlertid fremsat et nyt lovforslag vedrørende lov om flagning. Årsagen er, at Dannebrog, efter regeringens mening, som flag bør nyde en særlig status og beskyttelse i Danmark sammenlignet med andre landes flag, og at der derfor igen bør indføres regler om flagning, således at der ikke frit kan flages med andre landes flag.¹¹¹

Der indføres derfor et forbud mod at flage med andres nationalflag og områdeflag samt flag, der må sidestilles hermed. Lovforslaget indeholder dog en del undtagelser. For eksempel må der godt flages med de nordiske landes flag, flag som repræsenterer internationale samarbejder såsom FN- og NATO-flaget, samt det tyske flag. Justitsministeriet kan også gøre undtagelser med andre flag, under visse omstændigheder, hvorfor der stadig vil kunne flages med det ukrainske flag.

Forbuddet omfatter blot flagstange som er 4 meter eller højere, og hvor stangen er en del af eller fastgjort til fast ejendom. Der kan derfor fortsat godt flages fra altaner eller balkoner, samt fortsat bæres håndholdte flag til f.eks. demonstrationer. Forbuddet begrænser imidlertid uanset borgere i Danmarks ytringsfrihed.

Lovforslaget til den nye lov om flagning blev vedtaget den 3. december 2024 og træder i kraft den 1. januar 2025.

6.5 Dukkesagen – domfældelse i Landsretten

Den 14. september 2022 frifandt Retten på Frederiksberg tre mænd, som var tiltalt for trusler omfattet af straffelovens § 119, stk. 1, jf. § 81, nr. 7, mod statsminister, Mette Frederiksen. De tiltalte havde hængt en dukke forestillende statsministeren op i en lygtepæl i forbindelse med en demonstration under coronapandemien, hvor der stod 'Hun må og skal aflives'.

---

¹¹⁰ Justitsministeriet: [Kommissorium for udvalg om ændring af offentlighedsloven](#) (Justitsministeriet, 11. januar 2024), besøgt den 20. december 2024.

¹¹¹ [FT 2024-25 Tillæg A L 21](#), s. 2

Byretten begrundelse for frifindelse var, at der efter en samlet vurdering af indholdet af ytringen, sagen, fremsættelsesmåden og konteksten, hvori ytringen indgik, og herunder de nærmere omstændigheder, hvorunder ytringen blev fremsat, ikke kan konkluderes, at der er tale om en ytring, der objektivt er en trussel omfattet af straffelovens § 119, stk. 1.¹¹²

Sagen blev anket til landsretten, og Østre Landsret afgjorde den 13. marts 2024, at de tre tiltalte skulle idømmes 40 dages ubetinget fængsel. De tiltalte havde imidlertid allerede afsonet denne straf, idet de havde siddet varetægtsfængslet i otte uger.¹¹³

Procesbevillingsnævnet har den 15. august 2024 givet tredjeinstansbevilling til at få sagen prøvet ved Højesteret.¹¹⁴

6.6 Omfanget af selvcensur blandt befolkningen i Danmark

I en undersøgelse fra Institut for Menneskerettigheder fra juni 2024 ses på omfanget af selvcensur i den offentlige debat både i det fysiske rum og på de sociale medier, hvor borgere kan ytre sig direkte uden redaktionelle filtre.¹¹⁵ Undersøgelsen definerer selvcensur som "at en person holder sig tilbage fra at ytre sig på grund af frygt for negative reaktioner i form af f.eks. trusler, chikane, vold, overvågning eller misbrug af data." Undersøgelsen bygger på et spørgeskema, som er besvaret af 4.000 danskere udvalgt repræsentativt. Undersøgelsen viser bl.a. i forbindelse med deltagelse i den offentlige debat på sociale medier, at cirka hver tredje dansker har afholdt sig fra at deltage i den offentlige debat på sociale medier af frygt for negative reaktioner, og at frygten for chikane er årsag til selvcensur for cirka hver tredje. Særligt emner som religion, flygtninge, udlændinge og diskrimination, afholder mange fra at ytre sig om.

Undersøgelsen behandler desuden tematikken om "chilling effect", herunder i forbindelse med frygten for, at borgere kommer til at overtræde lovgivningen som en mulig årsag til selvcensur. Dette skyldes ifølge undersøgelsen, at visse regler kan vise sig at være så uklare, at det kan være svært for den enkelte at gennemskue, hvad der er lovligt eller ulovligt. Koranloven nævnes her som et eksempel på uklar lovgivning, idet denne i vidt omfang er skønspregt og kan volde udfordringer, både for de retshåndhævende myndigheder, men også for almindelige borgere, som kan have svært ved at gennemskue lovens anvendelsesområde. Undersøgelsen finder dog ikke belæg for, at denne bekymring fylder meget blandt borgerne.

---

¹¹² U.2024.2529, side 6.

¹¹³ Caroline Clante & Line Jenvall: Dukkesagen: [Tre mænd straffes med fængsel i 40 dage for trusler mod statsministeren \(Dr., 13. marts 2024\)](#), besøgt den 4. december 2024.

¹¹⁴ Procesbevillingsnævnet: [Om strafbar trussel i forbindelse med demonstration \(Domstol, 16. august 2024\)](#), besøgt den 20. december 2024.

¹¹⁵ Institut for Menneskerettigheder: [Ytringsfrihed og selvcensur \(Menneskeret, 2024\)](#), besøgt den 20. december 2024.

Undersøgelsen viser, at cirka 40 procent af dem, der udøver selvrensensur, afholder sig fra at ytre kritik af islam. Når det kommer til kristendommen og jødedommen, er det lidt over hver femte, der afholder sig fra at ytre kritik.

Frygten for overvågning fra myndighederne har også en afskrækkende effekt. En ud af otte afholder sig fra at deltage i den offentlige debat i det fysiske rum af frygt for at blive overvåget af myndighederne, og tilsvarende gør sig gældende for 7 procent på de sociale medier.

Sammenfattende finder undersøgelsen at ytringsfriheden er under pres, og at selvrensensuren i Danmark har et omfang, der udgør en væsentlig trussel mod den frie debat.¹¹⁶

6.7 Sindelagssamtaler ved Folketingets Indfødsretsudvalg

Den 3. og 4. december 2024 afholdt Folketingets Indfødsretsudvalg for første gang samtaler med tre udlændinge om deres demokratiske sindelag forud for behandlingen af lovforslaget om, hvem der skal tildeles dansk statsborgerskab. Indfødsretsudvalgets medlemmer var forud for initiativet til indkaldelsen blevet orienteret fra en privat borger om de tre personers ytringer på sociale medier, og udvalget ønskede med samtalerne at spørge ind til ansøgernes demokratiske sindelag. Proceduren for samtalerne skabte betydelig politisk debat og Indfødsretsudvalget sekretariat havde desuden udarbejdet et internt dokument, der udtrykte betænkeligheder om grundlæggende retssikkerhedsmæssige problemstillinger, såsom oplysningspligt, retten til at medbringe en bisidder og indsiget i egen sag.

Grundlovens § 44, stk. 1, (hvorefter ingen udlænding kan få dansk indfødsret uden ved lov) er ikke til hinder for, at der indføres en ordning, hvorefter der i forbindelse med processen ved ansøgning om dansk statsborgerskab gennemføres individuelle samtaler med henblik på at afdække ansøgernes holdning til demokrati og frihedsrettigheder. Det er op til Folketinget, herunder Folketingets Indfødsretsudvalg, at beslutte, om der skal gennemføres en ordning med individuelle samtaler med ansøgere om dansk statsborgerskab. Etableringen af ordningen har dog tidligere givet Udlændinge- og Integrationsministeriet anledning til at påpege, at en række vanskelige juridiske og administrative spørgsmål, skal afklares ved en udformning af en ordning. Det drejer sig bl.a. om, hvilke oplysninger der vil skulle indhentes for at give et egentligt og retvisende billede af ansøgernes holdning til demokrati og frihedsrettigheder, hvordan disse oplysninger skal tilvejebringes og vægtes, og hvordan og hvem der skal forestå samtalerne.

Ministeriet påpeger desuden, at ordningen skal udformes inden for rammerne af Danmarks internationale forpligtelser, herunder diskriminationsforbuddet i artikel 5 i statsborgerretskonventionen og artikel 14 (om forbud mod diskrimination) sammenholdt med artikel 8 (om ret til respekt for bl.a. privatliv og familieliv) i EMRK. Endeligt påpeger ministeriet, at Danmarks

---

¹¹⁶ Ibid.

forpligtelser efter handicapkonventionen, børnekonventionen og statsløsekonventionen vil skulle iagttages i forbindelse med udformningen af ordningen. Hvis en ansøger måtte mene, at f.eks. forbuddet mod diskrimination ikke er blevet respekteret under behandlingen af en ansøgning om statsborgerskab, vil den pågældende efter ministeriets vurdering kunne stævne Udlændinge- og Integrationsministeriet med påstand om, at der er sket en krænkelse af Danmarks internationale forpligtelser, herunder eventuelt med et krav om erstatning eller godtgørelse som følge heraf. Det bemærkes, at grundlovens § 44, stk. 1, indebærer, at domstolene ikke vil kunne påkende en påstand om, at en ansøger har krav på at få tildelt statsborgerskab.¹¹⁷

---

¹¹⁷ Udlændinge- og Integrationsministeriet: [Notat vedrørende ordning med individuelle samtaler og evt. individuel behandling af ansøgninger om dansk statsborgerskab i Folketingets Indfødsretsudvalg \(Ft., 12. juni 2023\)](#), besøgt den 23. december 2024

7 Retssikkerhed på socialområdet

7.1 Dansk barn skulle evakueres med sin mor fra Roj-lejren i Syrien

Den 29. august 2024 afsagde Højesteret dom i sagen om de danske børn i Syrien. Sagen angik alene et enkelt dansk barn og barnets mor, idet alle de øvrige danske børn i lejrene var blevet evakueret sammen med deres mødre på tidspunktet for Højesterets afgørelse. Sagen for Højesteret angik herefter, om Udenrigsministeriet var forpligtet til at tilbyde barnet bistand til at komme fra Roj-lejren i Syrien til Danmark sammen med sin mor.

Højesterets flertal fandt, at det ville udgøre en krænkelse af det danske barns ret til indrejse i eget statsborgerskabsland, som sikret ved artikel 3, stk. 2, i EMRKs tillægsprotokol nr. 4, ikke at tilbyde det danske barn bistand til evakuering til Danmark sammen med sin mor. Højesteret lagde vægt på, at det danske barn reelt ikke havde nogen mulighed for at udøve sin ret til indrejse til Danmark uden et tilbud om bistand til evakuering sammen med sin mor og, at der ikke herved blev pålagt myndighederne en umulig eller uforholdsmæssig stor byrde.¹¹⁸

De danske børn blev repræsenteret af organisationen *Repatriate the Children*, som den 4. december 2024 blev hædret for deres indsats, da de blev tildelt årets menneskerettighedspris af Rådet for Menneskerettigheder.¹¹⁹

7.2 Danmarks parallelsamfundslovgivning er blevet forelagt EU-Domstolen

Den 30. september 2024 blev de såkaldte Mjølnerparken- og Ringparken-sager om den danske parallelsamfundslovgivning præjudicielt forelagt for EU-Domstolen. Østre Landsret har ved forelæggelsen anmodet EU-Domstolen om at tage stilling til, om brugen af kriteriet *”ikke-vestlige indvandrere og efterkommere”* i den danske parallelsamfundslovgivning er omfattet af forbuddet mod diskrimination på grund af etnisk oprindelse i direktiv 2000/43 om etnisk ligebehandling og i bekræftende fald, om den danske parallelsamfundslovgivning udgør direkte eller indirekte diskrimination i strid med direktivet.¹²⁰

EU-Domstolens besvarelse af de forelagte spørgsmål kan få betydning for muligheden for at opretholde og anvende reglerne i almenboliglovens §§ 61 a og 168 a, der pålægger de almene boligorganisationer at lave udviklingsplaner for de såkaldte *”omdannelsesområder”*. Det er navnlig efter de nugældende bestemmelser en afgørende forudsætning, at der er en overrepræsentation af *”ikke-vestlige indvandrere og efterkommere”* i et alment boligområde før det

¹¹⁸ [U.2024.4934](#).

¹¹⁹ Institut for Menneskerettigheder: [Børnerettighedsorganisation modtager Menneskerettighedsprisen 2024 \(Menneskeret, 4. december 2024\)](#), besøgt den 20. december 2024.

¹²⁰ [Anmodning om præjudiciel afgørelse af 6. juli 2023, Sag C-417/23](#).

kan blive kategoriseret som et omdannelsesområde og derved blive omfattet af reglerne om udviklingsplaner, herunder kravet om nedbringelse af andelen af almene familieboliger.

EU-Domstolen forventes at afsige dom i 2025, hvorefter sagerne vil fortsætte i Østre Landsret.

7.3 Lever kommunerne op til deres vejledningspligt?

Den 19. juni 2024 udgav Justitia en rapport, som behandler kommunernes vejledningspligt over for borgere i udsatte positioner i Danmark.¹²¹ Rapporten har særligt fokus på de udfordringer, der opstår, når idealer om god sagsbehandlingspraksis og lovgivningen på det socialretlige område støder sammen med forvaltningens praktiske rammer.

Af rapporten kan det udledes, at kompleksiteten i lovgivning og praksis på det kommunale socialområde har en slagside for både dem, der arbejder med at udføre og opretholde systemet, og dem der har brug for systemets hjælp. Fordi sagsbehandlerne arbejder i et system præget af så høj lovkompleksitet, risikerer de at fejlv vejlede eller ikke vejlede tilstrækkeligt efter alle gældende, relevante love og regler. Borgere i udsatte personer oplever på den anden side, at de ikke har lige så nem adgang til sociale ydelser, hvis de ikke har forhåndskendskab til systemet og reglerne, eller har pårørende, der har et sådant kendskab. De risikerer derfor at lide retstab. Når sagsbehandlerne "opdrages" ind i det lovområde, de specialiserer sig i, risikerer de at give udsatte borgere specialiseret vejledning og dermed ikke at leve op til kravet om helhedsorienteret vejledning. Det bevirker, at udsatte borgere oplever modstridende indsatser i forskellige dele af kommunen, der på sigt kan forsinke eller forhindre, at deres situation reelt bedres.

Justitia er på baggrund heraf kommet med en række anbefalinger til at forbedre kommunernes vejledningspraksis. Justitia anbefaler, at genoptage arbejdet med en helhedsorienteret indsats, at der indføres en bestemmelse i retssikkerhedsloven om, at kommunerne ved afgørelser på det sociale område skal gøre borgeren opmærksom på reglerne om realudligning, at der skal udarbejdes handlingsplaner, der sikrer kontinuiteten af sociale indsatser, at der indføres en forsøgsordning med certificering af socialrådgivere, der arbejder på det specialiserede voksenområde, at kommuner og socialrådgivere har et bedre kendskab til den lovgivning de skal anvende, at der sker en oprustning af kommunernes juridiske kompetencer, så kommunerne er i stand til at vejlede borgere med komplekse problemer ordentligt, at alle kommuner udvikler en handlingsplan for nedsættelsen af tværfaglige teams i sociale sager med høj kompleksitet, at alle kommuner sikrer, at der er implementeret opsøgende sagsbehandling i deres socialforvaltninger, at alle kommuner igen gør det muligt for borgerne at henvende sig på Borgerservice, eller anden åben rådgivning, uden forudgående aftale og, at borgerrådgiverordningen gøres obligatorisk i alle kommuner.

---

¹²¹ Justitia: [Vejledningspligten på socialområdet: Borgere med komplekse problemer](#) (Justitia, 2024), besøgt den 23. december 2024.

7.4 Kravene til kommunernes behandling af danmarkskortet lempes

Den 24. oktober 2024 blev der fremsat et lovforslag om ændring af lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. Regeringen ønsker hermed at lempe kravene til kommunernes behandling af det såkaldte danmarkskort, som viser Ankestyrelsens omgørelsesprocenter fordelt på kommuneniveau i sager på det sociale område, hvor kommunens afgørelse er påklaget til Ankestyrelsen. Lempelsen har til formål at sætte kommunerne mere fri til selv at tage ansvar på den måde, der passer til den enkelte kommune og dennes borgere.¹²² Det er dog vigtigt, at sådanne tiltag ikke forringer borgernes retssikkerhed. Justitia har derfor den 16. august 2024 afgivet et høringssvar til lovforslaget.

Justitia bemærker i sit høringssvar, at danmarkskortet er et vigtigt værktøj for arbejdet med at sikre øget retssikkerhed i kommunerne. Det samme gælder Ankestyrelsens praksisundersøgelser. Det er derfor Justitias opfattelse, at man skal være forsigtig med at lempe kravene til, i hvilket omfang og hvordan kommunalbestyrelserne skal behandle disse vigtige retssikkerhedsværktøjer.¹²³

Justitia anbefalede på denne baggrund i sit høringssvar, at kommunerne forpligtes til at måle på deres retssikkerhed på en række nærmere definerede parametre, der kan fastlægges i samarbejde med blandt andet KL, Ankestyrelsen og de ansvarligere ministerier, at målingerne i videst muligt omfang understøttes af it-løsninger og, at de mest centrale målinger offentliggøres på kommunernes hjemmesider, så borgerne har mulighed for at gøre sig bekendt med retssikkerhedsniveauet i deres kommune og sammenligne med andre kommuner.¹²⁴

7.5 Ombudsmanden: Pligt til at foretage et konkret skøn efter servicelovens § 102

Ombudsmanden har den 13. august 2024 offentliggjort sin undersøgelse af to klagesager vedrørende kommunernes anvendelse af servicelovens § 102.¹²⁵ Klagerne omhandlede kommunernes beslutning om ikke at tilbyde behandlingsmæssig hjælp til borgere med betydelig og varigt nedsat funktionsevne.

Undersøgelsen blev gennemført med henblik på at afklare, om kommunerne har ret til at træffe generelle beslutninger om ikke at anvende servicelovens § 102 uden at foretage en konkret vurdering af borgerens individuelle behov. Ombudsmanden afviste først Ankestyrelsens og Social- og Boligministeriets retsopfattelse, som byggede på en formodning om, at en bemyndigelsesbestemmelse som servicelovens § 102, der indeholder ordet "kan", giver kommunerne

---

¹²² [FT 2024-25 Tillæg A L 64 \(fremsættelse\)](#) s. 2

¹²³ [Birgitte Arent Eiriksson: Høringssvar: Tilbagerulning af skærpede krav til kommunalbestyrelsens behandling af danmarkskortet m.v.](#) s. 1, besøgt den 23. december 2024.

¹²⁴ *Ibid.* s. 2, besøgt den 23. december 2024.

¹²⁵ [FOU 2024-19](#)

mulighed for at beslutte generelt ikke at anvende bestemmelsen, med den konsekvens at borgerne meddeles afslag på en ansøgning om hjælp, uden at der foretages en konkret vurdering af sagens omstændigheder og borgernes individuelle situation. I modsætning til Ankestyrelsen og Social-, Bolig- og Ældreministeriet mente Ombudsmanden ikke, at kommunerne i relation til servicelovens § 102 kan anvende såkaldte afskæringsregler – dvs. interne regler, der helt afskærer det konkrete og individuelle skøn i de enkelte sager.

Ombudsmanden henstillede derfor, at Ankestyrelsen genoptog de to klagesager og traf nye afgørelser, der tager højde for den nødvendige konkrete vurdering af borgernes individuelle behov. I forlængelse heraf henstillede Ombudsmanden også, at Ankestyrelsen tog stilling til, om principmeddelelse 4-23 burde ophæves og, at Ankestyrelsen undersøgte, om der var andre sager om behandling efter servicelovens § 102, som burde genoptages.¹²⁶

Ankestyrelsen har efterfølgende tilsluttet sig Ombudsmandens henstilling og har meddelt, at principmeddelelse 4-23 nu skal betragtes som historisk.¹²⁷

7.6 FN's Handicapkomité kritiserer forhold i Danmark

I september 2024 vedtog FN's Handicapkomité sine afsluttende bemærkninger efter, at Danmark blev eksamineret i august om implementeringen og efterlevelsen af forpligtelserne efter FN's Handicapkonvention.¹²⁸ Komitéen fremhævede og roste blandt andet Danmarks bestræbelser på at gennemgå og revidere lovgivning, navnlig ændringen af straffeloven i 2021, hvorved handicap blev medtaget som et beskyttet mål på linje med race, etnicitet, køn m.v. Komiteen fremfører dog også en række kritikpunkter. Komitéen fremfører blandt andet kritik for, at Handicapkonventionen ikke udtrykkeligt er indarbejdet i national ret, og at domstolene er tilbageholdende med at tage fuldt hensyn til konventionen i alle afsagte domme vedrørende rettigheder for personer med handicap. Desuden anbefaler komitéen at vedtage en national handlingsplan på handicapområdet, og at den gældende forsikringslovgivning revideres med henblik på at ophæve diskriminerende bestemmelser om forsikringspræmier.

For børn med handicap, er komiteen bekymret over, at børn og unge, hvis forældre modtager handicapkompenserende ydelser på grund af barnets eller den unges nedsatte funktionsevne, fortsat ikke har selvstændig partsstatus i egne sager. Komiteen er desuden bekymret over de utilstrækkelige foranstaltninger, der er truffet for at ophæve begrænsningerne i rets- og handleeve på grund af faktisk eller opfattet helbredssvækkelse i henhold til værgemålsloven.

Under temaet om adgang til retssystemet, anbefaler komitéen blandt andet, at Danmark udvikler en strategi, der sikrer effektiv adgang til retssystemet for personer med handicap i

---

¹²⁶ [FOU 2024-19](#)

¹²⁷ [Ankestyrelsens principafgørelse 4-23](#)

¹²⁸ [Udvalgte tematikker udvalgt fra CRPD/C/DNK/CO/2-3 Afsluttende bemærkninger til Danmarks samlede anden og tredje periodiske beretning](#), besøgt den 23. december 2024.

administrative sager og retssager, herunder at der igangsættes en strukturel gennemgang af de procedurer, der anvendes til at straffe personer med handicap, som anses for uegnede til retsforfølgelse. Komiteen anbefaler desuden at forbyde anvendelsen af tvang over for børn og voksne med handicap, som stadig opholder sig i frihedsberøvelsesfaciliteter og på sociale- og psykiatriske institutioner og, at der indføres alternative alderssvarende støtteforanstaltninger.

Endeligt anbefaler komiteen at styrke eksisterende tilsynsmekanismer for at sikre regelmæssige inspektioner af frihedsberøvelsesfaciliteter samt sociale- og psykiatriske institutioner, herunder regelmæssig offentlig rapportering til Folketinget. Komiteen anbefaler desuden, at de juridiske og politiske rammer ændres, så det bliver forbudt at udføre sterilisation, svangerskabsforebyggelse og abortindgreb på kvinder og piger med handicap under værgemål uden deres informerede, frit afgivne og personlige samtykke.

Komiteén er ligeledes bekymret over manglen på en omfattende, tværgående afinstitutionaliseringsstrategi og de ulige valgmuligheder for personer med handicap med hensyn til bopæl på tværs af kommuner samt den begrænsede adgang til og/eller fjernelsen af handicapshjælperordninger.

Komiteén er ydermere bekymret over den begrænsede adgang til tegnsprogstolkning, der skyldes mangel på tegnsprogstolke og, at fagfolk ikke systematisk uddannes i brugen af tegnsprog, idet dette begrænser personer med hørehandicap i at kunne udtrykke sig og deltage i hverdagslivet.

Angående retten til privatliv, er komiteén bekymret over, at der ikke er gjort nogen indsats for at ændre psykiatriloven, som tillader psykiatriske hospitaler at videregive strengt private og fortrolige oplysninger til tredjeparter uden den berørte persons samtykke. Komiteén anbefaler derfor en lovændring, der forhindrer denne praksis.

Vedrørende retten til uddannelse er komiteén bekymret over, at antallet af børn, der går i skole i opdelt skolemiljøer, er steget, og at barrierer for inkluderende undervisning, herunder manglen på rimelig tilpasning, tilbud og ydelser, har resulteret i skolevægring og ufrivilligt fravær for børn med handicap. Komiteén anbefaler derfor, at Danmark inddrager børn med handicap i inkluderende undervisning af høj kvalitativ og fjerner de barrierer, der har forhindret en effektiv overgang fra specialundervisning til inkluderende undervisning. Komiteén anbefaler, at de nødvendige støttestrukturer, herunder tegnsprog tilvejebringes og, at der udarbejdes et sæt nationale retningslinjer for tidlig identifikation af risikoen for, at elever med handicap forlader skolen samt at der sikres lige adgang til uddannelse for alle børn.

7.7 Ny hovedlov på ældreområdet på vej

Der blev den 7. november 2024 fremsat et lovforslag, som har til formål at indføre en ny hovedlov for ældrepleje og -omsorg. Loven skal tilvejebringe de overordnede og forenklede lovgivningsmæssige rammer for fremtidens ældrepleje med fokus på få bærende værdier: Den

ældres selvbestemmelse, tillid til medarbejderne og den borgernære ledelse og et tæt samspil med pårørende, lokale fællesskaber og civilsamfund. Med en ny hovedlov reguleres ældre området selvstændigt, og det afgrænses som et almenområde. Hermed udskilles ældreområdet fra det specialiserede socialområde. Med lovforslaget fastsættes bl.a. krav om, at ældreplejens kerneydelser skal tildeles i form af kommunalt, fastsatte rummelige pleje- og omsorgsforløb, som skal udgøre en ramme for hjælpen ud fra den ældres aktuelle behov og ønsker.¹²⁹

Lovforslaget er en opfølging på regeringsgrundlaget "Ansvar for Danmark" fra december 2022 og aftalen om en reform af ældreområdet mellem regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne), Danmarksdemokraterne, Socialistisk Folkeparti, Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti og Radikale Venstre fra april 2024.

I forhold til det fremsatte lovforslag, har Ældre Sagen udtrykt bekymring for, at begrebet 'selvbestemmelse' ikke uddybes nærmere, da dette er et nyt begreb og bør være et målbart parameter ved fremtidige tilsyn. Institut for Menneskerettigheder fandt det positivt, at lovforslaget sætter fokus på borgernes selvbestemmelse og mulighed for medindflydelse, men så dog behov for, at det tydeliggøres, hvordan den øgede selvbestemmelse reguleres i praksis.

Angående klageadgang var bl.a. Ældresagen kritiske over for, at Ankestyrelsen med ældreloven ikke får samme mulighed for at kunne fastlægge og udmelde fortolkningsbidrag til anvendelsen af reglerne ved principmeddelelser som efter serviceloven. Ældreministeriet bemærkede hertil, at det er en del af den politiske aftale, at der med den nye ældrelov fortsat er klageadgang til Ankestyrelsen over afgørelsen om tilbud om et pleje- og omsorgsforløb. Med forslaget til lovens § 26 vil der således kunne klages til Ankestyrelsen over bl.a. afgørelser om tildelte pleje- og omsorgsforløb, jf. lovens § 10, ligesom der i dag kan klages over f.eks. afgørelser om hjælp og støtte efter servicelovens § 83. Ældreministeriet bemærkede yderligere, at den nye tilgang, hvor hjælpen tilrettelægges ude hos borgeren og i dialog med borgeren, sigter på at give borgeren en anden form for retssikkerhed i forhold til, at borgeren oplever at få hjælp i overensstemmelse med aktuelle behov. Ældreministeriet bemærker desuden, at der med denne nye tilgang, hvor der træffes afgørelse om tildeling af rummelige pleje- og omsorgsforløb, fremfor som i dag, hvor der træffes afgørelser om tildeling af mere afgrænsede enkelte ydelser, forventes at blive truffet færre forvaltningsretlige afgørelser, som kan påklages til Ankestyrelsen. Justeringerne af hjælpen vil således i højere grad kunne ske inden for det forløb, der er truffet afgørelse om, uden at der skal træffes en ny forvaltningsretlig afgørelse.¹³⁰

Lovforslaget blev den 21. november 2024 henvist til videre behandling i Ældreudvalget.

---

¹²⁹ [FT 2024-25 Tillæg A L 89 \(Skriftlig fremsættelse\) s. 1](#)

¹³⁰ [Høringsnotat om forslag til ældrelov](#)

8 Efterretningstjenesterne

8.1 Ændringslov skal styrke tilsynet med efterretningstjenesterne

Den 1. oktober 2024 trådte en ændringslov¹³¹ i kraft, som gennemfører den politiske aftale om styrkelse af tilsynet med efterretningstjenesterne af 28. februar 2024. Ændringsloven følger desuden op på dele af evalueringen af PET-loven fra juni 2022,¹³² hvor Justitia bidrog med en række anbefalinger, som også ses delvist afspejlet i ændringsloven.

De anbefalinger fra Justitia som ses afspejlet i ændringsloven er, at Tilsynet med Efterretningstjenesterne nu skal føre et bredere retligt tilsyn med PET's virksomhed og dens lovlighed i almindelighed end det begrænsede databeskyttelsesretlige tilsyn, der er blevet ført hidtil, at tilsynet får mulighed for at afhøre relevante ledere i PET, at tilsynet i forbindelse med offentliggørelsen af den årlige redegørelse om tilsynets virksomhed skal orientere Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne om kontrollen med PET i det forgangne år og, at der etableres en ekstern whistleblowerordning for PET i Tilsynet med Efterretningstjenesterne.¹³³

Ændringsloven ændrer imidlertid også på sammensætningen af Tilsynet med Efterretningstjenesterne, hvilket ikke er i overensstemmelse med Justitias anbefaling om at sikre en uafhængig kontrolinstans.¹³⁴ Det er navnlig nu alle medlemmer af tilsynet, inklusiv tilsynets formand, der skal udpeges af justitsministeren efter forhandling med forsvarsministeren og på baggrund af drøftelse med Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne.¹³⁵ Før denne lovændring blev tilsynets formand udpeget efter indstilling fra landsretterne og der blev stillet krav om, at formanden skulle være landsdommer. I Justitias rapport "Tilsynet med efterretningstjenesterne" fra 2019, anbefalede Justitia at medlemmerne af tilsynet enten udpeges af Folketinget eller bliver nomineret af regeringen og udpeges endeligt af et kvalificeret flertal i Folketinget.¹³⁶ Justitia begrundede denne anbefaling med, at det svækker tilsynets formelle uafhængighed, at tilsynets medlemmer udpeges uden direkte inddragelse af Folketinget og, at det er retssikkerhedsmæssigt betænkeligt, at det er de samme ministre, der er ansvarlige for FE's og PET's virksomhed, som har kompetence til at udpege tilsynets medlemmer.¹³⁷ Justitia er derfor

---

¹³¹ Lov nr. 666 af 11. juni 2024 om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere (Styrkelse af tilsynet med efterretningstjenesterne).

¹³² *Justitsministeriet: [Justitsministeriets Rapport om erfaringerne med PET-loven](#)*

¹³³ *Justitsministeriet: [Justitsministeriets Rapport om erfaringerne med PET-loven](#)*, side 40-42 og Lov nr. 666 af 11. juni 2024 om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere (Styrkelse af tilsynet med efterretningstjenesterne), § 1, nr. 3, § 1, nr. 7, § 2, nr. 7 og § 3, nr. 1.

¹³⁴ *Jacob Mchangama: [Analyse: Tilsynet med efterretningstjenesterne](#)*, 7. november 2019, side 23.

¹³⁵ Lov nr. 666 af 11. juni 2024 om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere (Styrkelse af tilsynet med efterretningstjenesterne), § 1, nr. 1.

¹³⁶ *Jacob Mchangama: [Analyse: Tilsynet med efterretningstjenesterne](#)*, 7. november 2019, side 23.

¹³⁷ *Ibid.* side 23.

kritiske overfor denne del af ændringsloven, idet dette ikke ses at styrke Tilsynet med Efterretningstjenesterne – tværtimod.

Med ændringsloven videreføres desuden udgangspunktet om, at tilsynets kommunikation med offentligheden alene sker gennem tilsynets årlige redegørelser om tilsynets virksomhed i relation til PET. Der bliver dog også med ændringsloven åbnet op for, at tilsynet udover de årlige redegørelser kan kommunikere til offentligheden vedrørende sin tilsynsvirksomhed i relation til PET.¹³⁸ Dette skal imidlertid kun ske rent undtagelsesvist og tilsynet vil være forpligtet til at orientere justitsministeren og Udvalget vedrørende Efterretningstjenesterne herom i rimelig tid til, at udvalget har mulighed for at indkalde til og drøfte spørgsmålet på et møde i udvalget, inden offentliggørelsen. Det bliver også i bemærkningerne til ændringsloven understreget, at adgangen hertil skal anses for yderst begrænset og, at det forudsættes, at tilsynet i praksis næppe vil have behov herfor.¹³⁹ Denne lovændring må således antages at få begrænset – hvis overhovedet nogen – praktisk betydning.

Der bliver herudover indført mulighed for, at PET kan undlade at give bestemte oplysninger eller materiale til tilsynet, hvis oplysningerne eller materialet ikke kan gives uden betydelig skadevirkning for statens sikkerhed eller forholdet til fremmede magter eller uden fare for personers liv, legeme, helbred eller frihed.¹⁴⁰ Uanset at der er tale om en snæver undtagelse, må denne lovændring antages at indsnævre tilsynets mulighed for at føre det bredere retlige tilsyn med PET's virksomhed, som ændringsloven ellers – i overensstemmelse med Justitias anbefaling – lægger op til. Justitia forholder sig derfor også kritisk overfor denne del af ændringsloven.

---

¹³⁸ Lov nr. 666 af 11. juni 2024 om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere (Styrkelse af tilsynet med efterretningstjenesterne), § 1, nr. 9.

¹³⁹ [FT 2023–24 tillæg A L 160 \(fremsættelse\), s. 47f \(bemærkninger til § 1, nr. 9\)](#)

¹⁴⁰ Lov nr. 666 af 11. juni 2024 om ændring af lov om Politiets Efterretningstjeneste (PET), lov om etablering af et udvalg om forsvarets og politiets efterretningstjenester og lov om beskyttelse af whistleblowere (Styrkelse af tilsynet med efterretningstjenesterne), § 1, nr. 8.

9 Retssikkerhed på straffelovsområdet

9.1 Forsøgsordning med elektronisk kontrol som supplement til opholdsforbud

Justitsministeriet sendte d. 20. november 2024 et lovudkast i høring, der vil gøre det muligt for politiet at påbyde elektronisk kontrol som supplement til et opholdsforbud.¹⁴¹ Dette omtales også som "omvendte fodlænker". Der er tale om elektroniske GPS-fodlænker, der vil kunne sættes på en person, som har forbud mod at bevæge sig ind i et bestemt område. Systemet vil herved kunne alarmere politiet, hvis personen går ind i forbudszonen.

Lovforslaget er en ændringslov til lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning, der allerede gør det muligt at give en person et opholdsforbud, når der er begrundet mistanke om, at vedkommende har krænket en anden person, f.eks. ved at forfølge denne person eller ved at begå strafbare forhold såsom vold. Forbudszonen kan f.eks. etableres omkring forurettedes hjem.

De foreslåede lovændringer vil gøre det muligt for politiet at påbyde personer med et sådant opholdsforbud en GPS-fodlænke. Der er i første omgang tale om en 3-årig forsøgsordning i tre politikredse, hvor der i alt vil være 15 fodlænker tilgængelige.

Justitia indsendte et høringssvar til lovudkastet.¹⁴² Af høringssvaret fremgår, at Justitia bakker op om regeringens intention om at modvirke stalking og partnervold, herunder intentionen om at etablere denne forsøgsordning. Imidlertid finder Justitia, at lovforslaget på nogle punkter går for langt og har en række mangler, bl.a. ved at indeholde meget brede bemyndigelsesbestemmelser. Brede bemyndigelsesbestemmelser er problematiske på dette område, hvor der er tale om et meget intensivt indgreb i de pågældende personers liv, da fodlænken potentielt gør det muligt at overvåge disse personers færden konstant.

Justitia er kommet med forslag til ændringer af lovforslaget. Særligt finder Justitia, at det bør være Folketinget, der efter forsøgsordningen skal tage stilling til, om ordningen skal fortsætte. Samtidig finder Justitia, at der bør sikres automatisk domstolskontrol af de udstedte påbud.

Justitia anbefaler desuden en række konkretiseringer af loven. For det første en snævrere grænse for, hvilke personer, der kan påbydes at bære fodlænken. For det andet en klarere stillingtagen til, hvad påbuddet vil betyde i praksis. Det er i den forbindelse især problematisk, at lovudkastet indeholder uklarheder omkring, om politiet kan forbyde personer omfattet af ordningen at foretage flyrejser og udlandsrejser. For det tredje bør der sikres klare rammer for

---

¹⁴¹ [Forslag til Lov om ændring af lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning \(Forsøgsordning med elektronisk kontrol som supplement til opholdsforbud\)](#), 20. november 2024

¹⁴² [Justitias høringssvar til Forslag til Lov om ændring af lov om tilhold, opholdsforbud og bortvisning \(Forsøgsordning med elektronisk kontrol som supplement til opholdsforbud\)](#), 16. december 2024

dataregistrering og datahåndtering, herunder regler om, at myndighederne som udgangspunkt ikke skal kunne følge med i personens færden udenfor forbudszonen.

9.2 Tiltag i bandepakke IV har karakter af strafferetlige vildskud

Den 9. februar 2024 sendte Justitsministeren et lovforslag om gennemførelse af dele af bandepakke IV i høring. Justitia kommenterede sidste år på den politiske aftale om at indføre bandepakke IV¹⁴³, og afgav den 8. marts 2024 et høringssvar til lovforslaget.¹⁴⁴

Flere tiltag i lovforslaget har karakter af det som Justitia har betegnet, som "strafferetlige vildskud", hvilket Justitia tidligere har udtalt sig kritisk om i en rapport fra 2023.¹⁴⁵ Rapporten beskriver således, hvordan der i de senere år er blevet vedtaget et betydeligt antal love, som giver nye og anderledes muligheder for at pålægge dømte personer andre følger af strafbare forhold end almindelig straf (fængsel og bøde). Grundlæggende anbefaler Justitia i relation hertil, at man er yderst tilbageholdende med at indføre sådanne sanktioner, da det er problematisk ud fra principperne om forudsigelighed, proportionalitet og legalitet.¹⁴⁶

Justitia anerkender formålet med at forebygge bandekriminalitet, men skal samtidig påpege, at rocker- og bandemedlemmer er borgere i Danmark og derfor bør nyde sine rettigheder på lige fod med alle andre borgere.¹⁴⁷ Justitia anbefaler derfor også i sit høringssvar,¹⁴⁸ at lovforslagets tiltag om dobbeltstraf, opholdsforbud, rejseforbud, kontaktforbud, herunder tilsyn med kontaktforbud, fratagelse af sociale ydelser og konfiskation af aktiver hos særligt tætte relationer udgår, da de er uproportionale og unødvendige. Herudover anbefaler Justitia, at den øgede overvågning, som lovforslaget lægger op til, skal vurderes med hensyn til dens reelle effekt og indvirkning på privatlivets fred.

9.3 Initiativer til bekæmpelse af krænkende materiale

Regeringen og Red Barnet fremlagde den 21. oktober 2024 en række initiativer til at bekæmpe udbredelsen af børnepornografi, heriblandt muligheden for politiet at fremstille og dele uægte seksuelt materiale som led i agentvirksomhed. Ved "uægte seksuelt materiale" af personer under 18 år skal i den forbindelse forstås manipuleret seksuelt materiale, herunder materiale skabt ved brug af f.eks. kunstig intelligens eller en anden form for digital manipulation. Politiet vil ikke kunne fremstille eller dele seksuelt materiale med virkelige børn. Desuden foreslås en klarere afgrænsning af det strafbare område i straffelovens § 235 (forbud mod udbredelse af

---

¹⁴³ Birgitte Arent Eiriksson: [Justitias kommentarer til aftale om bandepakke IV](#)

¹⁴⁴ [Justitias Høringssvar til lovforslag om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forskellige andre love \(Gennemførelse af dele af Bandepakke IV\)](#), 8. marts 2024

¹⁴⁵ Justitia: [Strafferetligt vildskud – Andre følger af strafbare handlinger end straf](#), 19. juli 2023

¹⁴⁶ [Justitias Høringssvar til lovforslag om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forskellige andre love \(Gennemførelse af dele af Bandepakke IV\)](#), 8. marts 2024

¹⁴⁷ Justitia: [Strafferetligt vildskud – Andre følger af strafbare handlinger end straf](#), 19. juli 2023

¹⁴⁸ [Justitias Høringssvar til lovforslag om ændring af straffeloven, retsplejeloven og forskellige andre love \(Gennemførelse af dele af Bandepakke IV\)](#), 8. marts 2024

seksuelt materiale af børn) for dermed at tydeliggøre, at kriminaliseringen omfatter manipuleret seksuelt materiale af personer under 18 år, hvis materialet i sin helhed fremstår realistisk, selv om det kan ses, at materialet er manipuleret. Det foreslås samtidig at udvide kriminaliseringen i straffelovens § 226 (forbud mod optagelse af seksuelt materiale af børn), så den, der fremstiller sådant materiale med forsæt til at sælge eller på anden måde udbrede materialet, kan straffes. Initiativerne kræver lovændringer med forventet ikrafttræden d. 1. juli 2025.¹⁴⁹

9.4 Forbuddet mod videreførelse af forbudte foreninger udvides

Den 13. november 2024 blev der fremsat et lovforslag om at udvide anvendelsesområdet for forbuddet mod videreførelse af en forening, der foreløbig er forbudt eller opløst ved dom.¹⁵⁰

Med lovforslaget foreslås det, at ordlyden af straffelovens § 132 a, stk. 1 ændres, således at forbuddet ikke blot omfatter faktisk videreførelse af en sådan forening, men også handlinger, der er egnet til at fremstå som videreførelse. Forslaget begrundes med, at det i praksis har vist sig vanskeligt at skelne mellem, hvornår der er tale om videreførelse af den forbudte eller opløste forening, og hvornår der er tale om sociale arrangementer, der ikke kan betragtes som en sådan videreførelse.¹⁵¹

Lovforslaget har blandt andet fået kritik for kun at give særdeles vag vejledning om grænserne for den kriminaliserede adfærd¹⁵² og, at det er tvivlsomt, om det er i overensstemmelse med proportionalitetskravene i grundlovens § 79 og EMRK art. 11 at åbne op for disse intensive indgreb i forsamlingsfriheden.¹⁵³

9.5 Hemmelige lydoptagelser kunne indgå som bevis i straffesag

Højesteret afsagde den 14. maj 2024 kendelse i en sag, der omhandlede spørgsmålet om, hvorvidt hemmelige optagelser og vidneforklaring fra en infiltrator kunne anvendes som bevis i en straffesag.¹⁵⁴

Ved vurderingen af, om indsættelsen af infiltratoren var et sagligt og proportionalt efterforskningskridt, lagde Højesteret vægt på, at der var tale om en intensiv form for infiltration, der var rettet mod en mistænkt person, der var indsat i et fængsel, og som angik en allerede begået forbrydelse og havde til formål via en form for kammeratskab at få oplysninger fra den tiltalte, som i givet fald ville kunne inkriminere ham selv. Højesteret lagde også vægt på den

---

¹⁴⁹ Regeringen og Red Barnet: [Initiativer mod seksuelt krænkende materiale med børn](#), 21. oktober 2024

¹⁵⁰ [FT 2024-25 tillæg A L 101 \(fremsættelse\)](#)

¹⁵¹ *Ibid.* s. 2

¹⁵² [FT 2024-25, tillæg A, L 101, udvalgsbehandling \(Høringssvar\)](#) s. 3

¹⁵³ *Ibid.* s. 12

¹⁵⁴ [U.2024.3334](#)

efterforskede forbrydelses særdeles alvorlige karakter (drab) og oplysningerne om mistanken mod den tiltalte og om, at andre efterforskningsmuligheder var udtømt.

Højesteret fandt efter en samlet vurdering, at politiets og anklagemyndighedens beslutning om at iværksætte den omhandlede infiltration var saglig og proportional. Højesteret udtalte endvidere, at der havde været ført tilstrækkelig kontrol med infiltrationen. Højesteret fandt desuden, at alle samtalerne mellem den tiltalte og infiltratoren foregik frivilligt og, at den tiltalte har haft adgang til at anfægte, at optagelserne kan indgå i sagen samt at han frit vil kunne argumentere imod at tillægge dem bevismæssig betydning, når byretten skal afgøre skyldspørgsmålet.

Efter en helhedsvurdering fandt Højesteret ligesom landsretten, at det ikke ville være i strid med retten til en retfærdig rettergang, der følger af EMRK artikel 6, stk. 1, at tillade anklagemyndigheden at anvende hele det video- og lydoptagede materiale og infiltratorens vidneforklaring som bevis i sagen. Der var heller ikke i øvrigt sket en sådan tilsidesættelse af retssikkerhedsmæssige hensyn til den tiltalte, at optagelserne og vidneforklaringen ikke kunne indgå som bevis i sagen. Højesteret fandt på denne baggrund ligesom landsretten, at samtlige af de for byretten afspillede video- og lydoptagelser og infiltratorens vidneforklaring kan indgå som bevis i straffesagen.

9.6 Genetisk slægtsskabsforskning – nyt efterforskningsmiddel på vej?

Som beskrevet i Justitias statusrapport fra 2023, blev der den 18. april 2023 vedtaget et borgerforslag om, at dansk politi skal have mulighed for at bruge genetisk slægtsskabsforskning i drabssager og sager om grov personfarlig kriminalitet.¹⁵⁵

Ved hjælp af genetisk slægtsskabsøgning, lykkedes det den 10. juli 2024 at dømme en 54-årig mand for et drab begået i 1989¹⁵⁶ og den 18. december 2024 at sigte en 56-årig mand for voldtægt og drabsforsøg begået i 1999.¹⁵⁷

Genetisk slægtsforskning er imidlertid en mere avanceret DNA-efterforskningsmetode end slægtskabssøgning, og Justitsministeren udtalte i starten af 2024, at der inden udgangen af 2024 ville blive fremsat et lovforslag, der gør det muligt for politiet også at benytte genetisk slægtsforskning i efterforskningen af visse sager.¹⁵⁸ Der foreligger imidlertid endnu ikke et lovforslag, så det vides ikke, hvordan ordningen vil blive endeligt udformet.

---

¹⁵⁵ Folketingstidende, Tillæg C: [B 15 Forslag til folketingsbeslutning om, at dansk politi skal kunne bruge genetisk slægtsforskning i efterforskning af drab og grov personfarlig kriminalitet](#) (borgerforslag), 18. april 2023.

¹⁵⁶ [Københavns Byret: 11 år og 6 måneders fængsel for drab begået nytårsaften 1989/1990](#) (domstol, 10. juli 2024), besøgt den 10. juli 2024

¹⁵⁷ [Caroline Clante et al.: DR: Sigtelse i 25 år gammel sag om drabsforsøg og voldtægt: Spurgte offer om klokken](#) (DR, 19. december 2024), besøgt den 20. december 2024

¹⁵⁸ [Ritzau: Minister varsler lovforslag i år om yderligere DNA-efterforskning](#) (DR, 7. februar 2024), besøgt den 23. december 2024

10 Retssikkerhed på erhvervsområdet

10.1 Elbit-sagen skal undersøges igen

Der blev som beskrevet i statusrapporten fra 2023 iværksat en advokatundersøgelse af forsvarrets hasteindkøb af artilleri og raketkastere for 1,7 milliarder kroner hos den israelske våbenproducent Elbit Systems i januar 2023. Advokatundersøgelsen blev offentliggjort den 13. november 2024.¹⁵⁹

Advokatundersøgelsen konkluderer, at der skete fejl og var kritisable forhold hos de involverede myndigheder. Forsvarsministeriets Materiel- og Indkøbsstyrelse (FMI) og Forsvarsministeriets departement får først og fremmest mild kritik for, at der i aktstykkerne til anskaffelsen af ATMOS- og PULS-systemerne indgik fejlagtige oplysninger vedrørende den tidsmæssige gyldighed af tilbuddet. FMI får derudover kritik for markedsdækningen, der efter undersøgelsens vurdering på væsentlige punkter var i strid med FMI's egen vejledning om markedsundersøgelser. Undersøgelsen udtaler desuden kritik af, at FMI ikke orienterede Forsvarsministeriets departement om den indgående forligsaftale mellem Elbit og FMI.

Undersøgelsen har i henhold til kommissoriet, og i overensstemmelse med rammerne for advokatundersøgelser i staten, imidlertid kun omfattet skriftligt materiale. Ud over de anførte tilfælde, hvor undersøgelsen har fundet grundlag for at udtale kritik, har undersøgelsen derfor på flere punkter undladt at drage konklusioner, fordi det ikke har været muligt at interviewe de involverede personer. Det har den 18. december 2024 fået seks partier uden om regeringen til at sende hele Elbit-sagen til forundersøgelse i Folketingets Granskningsudvalg.¹⁶⁰

---

¹⁵⁹ Bruun & Hjejle: [Advokatundersøgelsen vedrørende Forsvarets anskaffelse af ildstøttesystemer i januar 2024](#) (Elbit-sagen) sammenfatning (Fmn, 6. november 2024) besøgt den 20. december 2024.

¹⁶⁰ Altinget: [Elbit-sag sendes videre til Folketingets granskningsudvalg](#) (Altinget, 18. december 2024), besøgt den 20. december 2024.

11 Lovkvalitet

11.1 Vurderingsstyrelsen udtaler sig igen om de foreløbige ejendomsvurderinger

Som angivet i statusrapporten fra 2023¹⁶¹, har myndighederne erkendt åbenlyse fejl og mangler i de nye ejendomsvurderinger.

Det udgør et retssikkerhedsmæssigt problem, når borgere ikke kan få tilstrækkelig indsigt i de modeller og algoritmer, der indgår i afgørelsesgrundlaget. Folketingets Ombudsmand er bl.a. på baggrund af klager fra borgerne, og medieomtalen, gået ind i sagen og har bedt Vurderingsstyrelsen om at udlevere interne dokumenter om processen bag de nye ejendomsvurderinger. Ombudsmanden har i brevet oplyst, at han forstår, at de foreløbige vurderinger adskiller sig fra de almindelige ejendomsvurderinger ved alene at blive foretaget på baggrund af en modelberegning af ejendomsværdien og grundværdien, der er baseret på registrerede data og ved udelukkende at blive foretaget via automatiske processer uden efterfølgende manuel behandling. Folketingets Ombudsmand henviser desuden til, at han er bekendt med, at de almindelige regler om partshøring, begrundelse og klageadgang er fraveget, jf. ejendomsvurderingslovens §§ 89 b-d.

Vurderingsstyrelsen har i den forbindelse afgivet en supplerende udtalelse i 2024, hvori de blandt andet fremfører, at ifølge lovens forarbejder skal forslaget om, at de foreløbige vurderinger vil skulle foretages på baggrund af modelberegninger, ses i sammenhæng med, at de foreløbige vurderinger udelukkende skal foretages via automatiske processer og uden manuel sagsbehandling. Det fremgår derfor også, at Skatteforvaltningen kan lægge data og registre efter ejendomsvurderingslovens kapitel 11 til grund, uanset om disse oplysninger måtte vise sig at være åbenbart urigtige. Nogle ejere vil derfor opleve, at den foreløbige vurdering ikke vil svare til den almindelige vurdering, når den foreligger. Af bemærkningerne til loven fremgår det, at der kan udsendes foreløbige vurderinger, der vil afvige fra det endelige vurderingsresultat. Det er dog også forudsat i forarbejderne, at for hovedparten af ejendommene vil den foreløbige vurdering omtrent svare til den almindelige vurdering, og eventuelle afvigelser vil for hovedparten ligge inden for den almindelige skønssikkerhed på +/- 20 procent. Det understreges i forarbejderne, at fravigelser af de almindelige vurderingsregler er nødvendige for at undgå en uforholdsmæssig stor sagsbehandlingsopgave for Skatteforvaltningen i forbindelse med udarbejdelsen af de foreløbige vurderinger.

Videre anfører Vurderingsstyrelsen, at det fremgår af ejendomsvurderingslovens § 89 d, stk. 1, at de foreløbige vurderinger vil blive foretaget uden partshøring - og dermed også uden brug af den særlige deklarationsprocedure i skatteforvaltningslovens § 20 a - og ikke vil kunne påklages. Der vil ske partsinddragelse og være klageadgang i forbindelse med de almindelige

---

¹⁶¹ Justitia: [Statusrapport 2023](#): "De nye ejendomsvurderinger", side 43.

2022-vurderinger. Ejendomsjerne vil dermed fortsat i forbindelse med de almindelige 2022-vurderinger skulle partshøres eller inddrages via den særlige deklarationsprocedure, ligesom der vil være klageadgang efter de almindelige regler for disse ejendomme. Endelig følger det af ejendomsvurderingslovens § 89 d, stk. 2, og forarbejderne hertil, at resultatet af de foreløbige vurderinger offentliggøres af Skatteforvaltningen på en offentligt tilgængelig database på Vurderingsportalen, uden at være ledsaget af en begrundelse. Derudover vil ejerne blive meddelt beskatningsgrundlaget på baggrund af den foreløbige vurdering på forskudsopgørelsen.

Vurderingsstyrelsen angiver i sin udtalelse, at en vigtig årsag til, at der lovgivningsmæssigt blev givet mulighed for udarbejdelse af foreløbige vurderinger, hvor en andel ville kunne være baseret på delvist ukorrekte eller fejlbehæftede data, har været, at boligejerne ikke blev mødt af umiddelbare økonomiske konsekvenser på baggrund af en skæv foreløbig vurdering. De boligejere som umiddelbart risikerede at opleve økonomiske konsekvenser ved en skæv vurdering, havde og har fortsat mulighed for at bede om at få ændret vurderingen efter særordningen.

Det er Vurderingsstyrelsens opfattelse, at de anvendte modelberegninger er udarbejdet i overensstemmelse med forudsætningerne i loven, og at datagrundlaget for de foreløbige vurderinger havde en kvalitet der var anvendelig i forhold til at kunne danne grundlag for foreløbig beskatning, indtil de almindelige vurderinger forelå.

Det er dog efter offentliggørelsen konstateret, at de foreløbige vurderinger, ligesom de almindelige vurderinger, er udfordret i forhold til f.eks. korrekt registrering af bl.a. plangrundlag.

Om årsagerne til de skæve vurderinger, angiver Vurderingsstyrelsen, at der primært var tale om, at grundværdien var for høj på grund af en overvurdering af den mulige anvendelse eller udnyttelse af grunden. I andre tilfælde var der tale om for mange forudsatte udstykningsmuligheder, for høj forudsat udnyttelsesgrad eller forkerte forudsatte anvendelsesmuligheder. Det ville i alle tilfælde kunne medføre for høje grundværdier.

Om sagsbehandlingstiderne angiver Vurderingsstyrelsen, at når en ejer har henvendt sig og angivet, at ejers ejendom er til salg, har Vurderingsstyrelsen kunnet overholde en sagsbehandlingstid på 14 dage. Fristoverholdelsen gælder alle sager med undtagelse af 137 sager, som er behandlet i perioden 12. september til 9. oktober 2023. Der er i alt behandlet ca. 2.800 henvendelser i Særordningen under salgssituationer. Vurderingsstyrelsen har siden 9. oktober 2023 overholdt målsætningen om 14 dages sagsbehandlingstid på denne type sager.¹⁶²

---

¹⁶² [Vurderingsstyrelsen: Supplerende udtalelse og materiale til Folketingets Ombudsmand om de foreløbige ejendomsvurderinger](#) (Vurderingsstyrelsen, 17. januar 2024), besøgt den 20. december 2024.

11.2 Udfordringer i lovgivningsprocessen

Den 15. juli 2024 udkom Justitia med en rapport om udfordringerne i lovgivningsprocessen. Når lovkvaliteten halter, kan det navnlig få alvorlige konsekvenser for både de berørte borgere og virksomheder og for samfundet i form af tab af tillid til systemet.

Rapporten ser nærmere på 1) arbejdspress og hastighed, 2) kvaliteten af lovgivningsarbejdet, 3) indflydelse og transparens, 4) ressourcer og kompetencer, 5) høringsprocessen, 6) embedsværkets rolle og 7) digitalisering og teknologi. Rapporten finder, at alle de nævnte områder udfordrer lovgivningsprocessen.

Rapporten kommer med forslag til, hvordan lovgivningsprocessen kan forbedres. Justitia anbefaler, at der ved lov nedsættes et uafhængigt Lovråd under Folketinget, som skal vurdere lov- og beslutningsforslags kvalitet, at den tværministerielle kontrol med lovkvaliteten styrkes ved en mere dybdegående faglig sparring til fagministerierne, at folketingsmedlemmernes parlamentariske værktøjer styrkes i form af flere ressourcer, at der tilbydes undervisning i effektiv parlamentarisk kontrol til nye folketingsmedlemmer, at ministerierne skal forpligtes til at udarbejde ensartede strukturerede notater til alle lovforslag, som fremsættes i Folketinget, at der etableres en struktur for konsekvensvurderingerne, som kan sikre øget ensartethed og gennemsigtighed på tværs af forskellige politikområder, at der indføres et grundlæggende princip i vejledningen om lovkvalitet om, at lovgivning generelt skal skrives i et letforståeligt sprog, som samtidig er let at administrere for de offentligt ansatte, at regeringen fremsætter forslag til en regulering af lovforslags høringsproces, som ministerierne som udgangspunkt har pligt til at følge og, at der i Folketingets forretningsorden defineres klare kriterier for, hvornår et lovforslag kan behandles som hastelovgivning. Rapporten gav anledning til en del mediedækning, herunder blandt andet i DR,¹⁶³¹⁶⁴ Altinget,¹⁶⁵¹⁶⁶¹⁶⁷ Kristeligt Dagblad,¹⁶⁸¹⁶⁹

---

¹⁶³ Line Jenvall: [Stressede politikere og pressede embedsmænd får fundamentet under lovgivningen til at slå revner: 'Jeg er bekymret. Dybt bekymret'](#) (DR, 16. juli 2024), besøgt den 23. december 2024

¹⁶⁴ Lene Jenvall: [Med en airpod i øret kunne han være to steder på én gang - troede han](#) (DR, 16. juli 2024), besøgt den 23. december 2024

¹⁶⁵ Jonas Wiinblad Overgaard: [Kammeradvokaten har bistået ministerier med lovarbejde for 7,6 millioner kroner: 'Det arbejde bør finde sted i et ministerium'](#) (Altinget, 17. juli 2024), besøgt den 23. december 2024

¹⁶⁶ Lisbeth Knudsen: [Lisbeth Knudsen: Det er på tide med en alvorlig snak om kvaliteten i dansk politik](#) (Altinget, 19. juli 2024), besøgt den 23. december 2024

¹⁶⁷ Jonas Wiinblad Overgaard: [Ny rapport vidner om en udfordret lovgivningsproces](#) (Altinget, 16. juli 2024), besøgt den 23. december 2024

¹⁶⁸ Kristeligt Dagblad: [Politikeres stress og dårlig lovgivning kan ikke løses med et snuoptag](#) (KD, 15. juli 2024), besøgt den 23. december 2024

¹⁶⁹ Kurt Strand: [Lovgivningssjusk skyldes ikke Facebook, men politikerne selv](#) (Kristeligt dagblad, 19. juli 2024), besøgt den 23. december 2024

Ritzau,¹⁷⁰ Radio4,¹⁷¹¹⁷² Sjællandske Nyheder,¹⁷³ Weekendavisen,¹⁷⁴ JyskeVestkysten¹⁷⁵ og i Jyllands-Posten.¹⁷⁶

---

¹⁷⁰ Ritzau: [Politikeres brug af sociale medier tager tid fra lovgivningsproces](#) (Berlingske, 16. juli 2024), besøgt den 23. december 2024

¹⁷¹ Benjamin Hørluck Munk: [Socialdemokratiets politiske ordfoerer vi skal kigge paa strukturen af vores arbejde](#) (Radio4, 18. juli 2024), besøgt den 23. december 2024

¹⁷² Benjamin Hørluck Munk: [Juraprofessor kritiserer regeringen for at lave for mange lovforslag](#) (Radio4, 17. juli 2024), besøgt den 23. december 2024

¹⁷³ Jacob Foenss: [Det er på høje tid at få forbedret politikernes arbejdsforhold](#) (Sjællandske Nyheder, 18. juli 2024), besøgt den 23. december 2024

¹⁷⁴ Jørgen Grønnegård Christensen: [Folketinget lider](#) (Weekendavisen, 26. juli 2024), besøgt den 23. december 2024

¹⁷⁵ Mikkel Gudsøe: [Der er noget galt i Danmark – lovmøllen maler helt ad helvede til](#) (JyskeVestkysten, 14. august 2024), besøgt den 23. december 2024

¹⁷⁶ Morten Jarlbæk Pedersen: [Demokratiets lovmaskine sprutter, hoster og hakker](#) (Jyllands-Posten, 27. august 2024), besøgt den 23. december 2024

**DANMARKS UAFHÆNGIGE
JURIDISKE TÆNKETANK**

